

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

शक्यानन्दभूमि

बुद्ध धर्म सम्बन्धी नेपालको एक मात्र मासिक पत्रिका

भाद्र—पूर्णिमा

बुद्ध वचन	१		
बाबेर जातक	२	आइ बौद्ध विहार आइ जन ...	१४
षान्ति किन छैन ?	४	परियति शिक्षाया महत्व	१६
बाँदू मत र समाज—२	५	तम जक मिखांमखांगु मखु लोम न	१८
बुद्धले आफूले जानेका कुरा ..	६	जि थौं थः अम्ह चाष्टा	२०
बुद्धको योगदान	७	जितः चित्त बुद्ध्य भजु	२३
बौद्ध धर्मको जन्म	७	छि स्यूला थे ?	१३
जापानी बौद्ध समाजमा प्रचलित ..	८	बौद्ध गतिविधि	२३
भ्रम	९	बौद्ध प्रश्न उत्तर	१०

“आनन्द भूमि” को नियम-

- १) “आनन्द भूमि” आनन्दकुटी विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एकमात्र बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनमा निस्कनेछ । यसको आजीवन ग्राहक शुल्क रु. १००।— वार्षिक ग्राहक शुल्क रु. १०।— मात्र छ । जुन सुकै महीनामा पनि ग्राहक वर्त्त सकिन्दछ । वार्षिक—ग्राहकलाई अंक १२ पूरा भाउनेछ ।
- २) यसमा बुद्धधर्म सम्बन्धी लेख मात्र छापिनेछ ।
- ३) लेखकद्वारा प्रकट भएको कुनै पनि विचारमा लेखको उत्तर दायित्व लेखक मैं हुनेछ । सम्पादक हुने-ठैन ।
- ४) सेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्दछ र पठाइएका लेख किर्ति पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले लेखको प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- ५) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा पठाउनुहोला । पत्र व्यवहार गर्दा आपनो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राख्नपरी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगावै व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला । पत्रिका समयमा नपुगे सूचना दिने कृपा गर्नुहोला ।
- ६) कुनै पनि लेख प्रकाश गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमैं रहनेछ ।
- ७) लेखकहरूले कृपया अटो साइजको एक प्रति फोटो र आफ्नो संक्षिप्त परिचय पठाउनु हुन अनुरोध छ ।

आनन्द भूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

ॐ पूर्णद धृतिं

प्रधान सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

सम्पादक

भिक्षु कुमार काश्यप

हुंचे बहादुर वज्राचार्य

सुवर्ण शाक्य

प्रकाश वज्राचार्य

वर्ष द	अङ्क ५
भाव्र	२०३७
बुद्ध सम्बत्	२५२४
ते. सं.	११००
ई. सं.	१९८०

व्यवस्थापक

भिक्षु महानाम

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन : १४४२०

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवसनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं
आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महावग—विनयपिटक)

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन
सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि सचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म
कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश दिए-
र सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश पार ।

क्रोधीलाई अक्रोधले जित्नू, न राम्रो गर्नेलाई राम्रो कामले जित्नू, कंजूसीलाई दानले जित्नू र
असत्यवादीलाई सत्यले जित्नू ।

बावेश-जातक

‘अदस्सनेन मोरस्सा’ति...” भन्ने यो गाथा जेत-वन्नमा बसिरहनुभएका शास्त्राले वाभसत्कार बिनाङ्ग भएका तैर्थीयहरूको कारणमा वताउनुभएको हो ।

वर्तमान कथा

बुद्ध उत्पन्न नभएको बेलामा तैर्थीयहरू भेरै लाभी थिए । तर बुद्ध उत्पन्न भएपछि उनीहरूको लाभसत्कार सूर्योदयको अगाडि जुनकिरी दैं हराएर गयो । उनीहरूको सो विषय-सम्बन्धमा धर्मसंभामा कुरा चल्यो ।

शास्त्रा आउनुभई “भिक्षुहो ! अहिले यहाँ तिमीहरू के कुरा गरी बसिरहेका थियो ?” भनी सोधनी हुँदा “यो यो” भनी भनेपछि, “भिक्षुहो ! अहिले मात्र होइन अघि पनि गुणवान् उत्पन्न नहुँजेलसम्म निर्गुणीहरूको लाभसत्कार र वश ठूलो थियो । गुणवानहरू उत्पन्न भएपछि निर्गुणीहरूको लाभसत्कार नष्ट भएर गयो” भनी भन्नुभई पूर्वजन्मको कुरा वताउनुभयो ।

अतीत कथा

अतीत समयमा वाराणशीमा ब्रह्मदत्तले राज्य गरिरहेको बेलामा मध्यूर योनिमा जःमेका बोधिसत्त्व ठूलो भएपछि शोभित भई जंगलमा विचरण गर्दथे । त्यसबखत केही व्यापारीहरू दिशाकौवा^३ लिएर जहाजमा बसी बावेश देशमा गए । त्यसबखत बावेश देशमा चराजाति थिएनन् । आए आएका त्यस देशवासीहरूले पिञ्जरामा

१. जा. पा. I. पृ. १०४: बावेशजातक, नं. ३३, अ. क.

III. पृ. ८७

२. दिशा—कौवा भनेको दिशाहरू जान्नसक्ने कौवा हो ।

अनु० भिक्षु अमृतानन्द

बसेको सो कौवालाई देखेर “हेर यसको छविवर्ण, घाँटी-सम्मको चुच्चो ! मणिमा गोली जस्ता आँखाहरू ?” भन्दै कौवाको मात्र प्रशंसागरी ती व्यापारीहरूसँग भने, “आर्य ! यो चरा हामीलाई दिनुहोस् । हामीलाई पनि यसको काम पर्दछ । तपाईंहरूले आफ्नो देशमा अरु पाउन सक्नुहुन्दै ।”

“त्वसोभए मूल्य दिएर लिनुहोस् ।”

“पाँच कार्षापण लिई दिनुहोस् ।”

“दिन्वाँ ।”

यसरी बढाउँदै “सयले दिनुहोस्” भनेपछि “यो हात्रो निमित्त धेरै उपकारी छ । तपाईंहरूसँग मित्रता रहोस् । भने विचारले दिँदैछौं” भनी सय कार्षापण लिएर दिए ।

उनीहरूले उसलाई लगी सुवर्णको पिञ्जरामा राखी अनेक प्रकारका माछा मासु र फलफूलहरू खुवाएर हेरचाह गरे । अरु चरा नभएको ठाउँमा दझ अवगुण्युक्त कौवालाई अग्र-लाभसत्कार प्राप्तभयो ।

अर्को पटकमा ती व्यापारीहरूले एक मध्यूर राजालाई चुट्कीको आवाजमा कराउने र हातको तालीको आवाजमा नाचन सिकाएर बावेश देशमा लिएर गए । त्यहाँ महाजनहरू भेला भएपछि जहाजको मुख्य ठाउँमा उभिई पखेटा फैलाई मध्यूर स्वर निकाली उ नाच्यो । उसलाई देखेर मानिसहरू अति प्रसन्न भई—“आर्य ! यो शोभित र सुशिक्षित चराको राजा हामीलाई दिनुहोस्” भनी भने ।

हामीले पहिले एक कौवा त्याएका थियो र उसलाई तपाईंहरूले लिनुभयो । अहिले मध्यूर राजालाई त्यायौं ।

यो पनि माग्नुहृन्छ । तपाईंहरूको देशमा चरा लिएर
आज्ञन हुँदोरहेनछ ।”

“आवं ! हुन दिनुहोस् तपाईंहरूको देशमा अर्को
पाउनुहैनेछ । यो हामीलाई दिनुहोस्” भैर्व मोल बढा-
उँदै एकहजारमा लिए ।

अनि उसलाई सात रत्नहरूको बुट्टा बनाइराखेको
एउटा पिङ्जरामा राखी माथा मासु, कलफूलहरू, तथा
मीठो लावा र सखार भएको सर्वतदारा हेरचाह गरे ।
मयूर राजालाई अग्र लाभसत्कार भबो । अनि ऊ आएदेखि
कौवाको लाभसत्कार हराएर गयो । उसलाई कस्तेले
पनि हेर्न चाहेनन् । खानेकुरो नपाएर कौवा “क्वा क्वा”
गर्दै कराई फोहर फाल्ने ढाउंमा गयो । शास्ताले यी
दुईवटा कुरालाई मिलाई अभिसम्बुद्ध भइसक्नु भएपछि
यी गाथाहरू भन्नुभएको हो—

१. “अदस्सनेन मोरस्स सिखिनो मञ्जु भाणिनो ।

काकं तथ अपूजेसु मंसेनेव फलेन च ॥

२. “यदा च सरसम्पन्नो मोरो वावेशमागता ।

अथ लाभो च सकारो वायस्स अहायथ ॥

३. “याव नुप्पज्जति बुद्धो धर्मराजा पभञ्जरो ।

ताव अञ्जे अपूजेसु पुथु समणब्राह्मणे ॥

४. “यदा च सरसम्पन्नो बुद्धो धर्मं अदेसयि ।

अथ लाभो च सकारो तित्यियानं अहायथा’ति ॥

अर्थ—

१) “शिखा सम्पन्न मञ्जुस्वर भएको मयूरलाई नदेखे-
सम्भ त्यहाँ माङ्गा मासु र फलफूलद्वारा कौवाको सत्कार
भयो ।

२) “जब स्वरसम्पन्न मयूर बावेह देशमा आयो तब
कौवाको लाभसत्कार हराएर गयो ।

३) “त्यस्तै गरी जवसम्भ धर्मराज प्रभञ्जर बुद्धको
लोकमा उत्पन्न भएको थिएन तवसम्भ अनेक अरु श्रमण
ब्राह्मणहरूको पूजा भयो ।

४) “जब स्वरसम्पन्न बुद्धले धर्मोपदेश गरे तब
तैर्थीयहरूको लाभसत्कार हराएर गयो ।”

यी चार गाथा भन्नुभई जातक समाधान गर्नु भयो ।

“त्यसबखत कौवा निगण्डबाटपुत्र थिए । मयूर राजा
चाहिँ म नै थिए” भनी भन्नुभयो ।

दुःखको कुरा

धेरै दुःखको कुरो हो कि हिन्दूसमाज (भारत)ले बुद्ध-सन्देशको केही लाभ उठाएन र आफ्नो
अमूल्य हीराको मूल्यको अन्दाज लगाएन । धेरै दुःखका साथ भन्नुपरेको छ कि यी मूर्खहरूले सन्यको
आवाजप्रति यसरो बेवास्ता गरे जसरी रूख आफ्नो फलको स्वादबाट बेवास्ता रहन्छ । हुनत बुद्धले
यिनीहरूकै अगाडि जीवनतत्वलाई छर्लङ्ग पारिदिएको थियो तर पनि हिन्दुस्तानीहरूलाई आफ्नै
काल्पनिक विचार माथि घमण्ड छ । .. ब्राह्मणहरू अहिलेसम्म घमण्डमा चूर छन् र भगवान्
बुद्धको अनुपम शिक्षाको दीपक अन्य देशहरूमा उज्यालो फैलाइराखेका छन् ।

—छा. सर सुहृष्मन्द इकबाल
(प्रशिद्ध भारतीय मुस्लिम कवि)

शान्ति किन छैन ?

—के. श्री धर्मानन्द महास्थविर

ह्यामी साँचै नै अनोठा द्वन्द्वहरू भएका विश्वमा छौं; एकातर्फ मान्धेहरू युद्धदेखि डराएका छन्, अर्को तर्फ उनीहरू तत्परताका साथ युद्धको तैयारी गर्छन्। उनीहरूले उत्पादन त प्रशस्त गर्छन् तर बाँडनमा कंजूसी गर्छन्। विश्वमा रुन भीड बढ्छ तर मान्धे रुन रुन एकलो हुँदै जान्छ। एक ठूलो परिवारमा जस्तै मान्धेहरू एकअकसिंगे बसिरहेका छन् तर हरेक मान्धेले आफूलाई पहिलेभन्दा बढी आफ्नो छिमेकीदेखि टाढा भएको पाउँछ। आपसी समझदारी र इमानदारीको नराओसँग क्षीण भैरहेको छ। जतिसुकै असल भएता पनि एक मान्धेले अर्कोलाई विश्वास गर्न सक्दैन।

हुनत विवेक र विज्ञानद्वारा मान्धेले प्रकृतिलाई जित्न सक्छ; तैपनि मान्धेले उसको आफ्नै सुख भेटाउन सकेको छैन। किन यसरी सुख मान्धेदेखि रुन रुन टाढा भाग्दै छन्? कारण, विवेकलाई उन्नति गरिरहेको र पूजागरिरहेको तथा विज्ञानलाई मन पराइराखेको बेलामा मान्धेले यो कुरा बिस्यो कि ऊसेंग एउटा हृदय पनि छ जसलाई वास्ता गरिएको छैन र मुर्झाउन दिएको छ र वासनाले आकमण गर्न दिएको छ।

यदि हामीले हाम्रो आफ्नो सुख नै पाउन सक्दैनै भने हामी कसरी शान्ति पाउन सक्छौं? शान्ति पाउनको लागि हामीले हाम्रो मनलाई सत्यसँग सामना गर्न सिक्काउनुपर्नेछ। हामीले बुझ्नु परेको छ कि कुनै पनि व्यक्ति वा कुनै पनि राष्ट्र सधैँ गलत हुँदैन। शान्ति प्राप्तिको लागि हामीले विश्वका अमीरतालाई पनि बाँड्नु पर्दछ, एकनासले होइन, न्यायपूर्ण गरेर। पूरा समानता

कहिल्यै हुन सक्दैन, तर अवश्यनै ठूलो अंशमा न्याय चाहिँ हुनसक्दछ। यो अविश्वासिलो छ कि विश्व जनसंख्याको ५ प्रतिशतले यसको ५० प्रतिशत धनमा मोज मनाउनु पर्छ वा विश्वका २५ प्रतिशत सधैँ भूखै हुन्छ। शान्ति त्यसै बेला मात्रै सम्भव हुन्छ जब राष्ट्रहरू उस्तैगरी बाँडन, गरीबलाई महत दिन र बलियोले कमजोरलाई सहायता दिन तथा अन्ताराष्ट्रिय प्रति सृजना गर्न इच्छुक। यी अवस्थाहरू मिलेमा मात्रै हामीले युद्ध रहितको लोभ नभएको विश्व हैनं पाउनेछौं।

आज कर्णाको मूर्ति बुद्धका अनुयायीहरूले विश्वमा शान्तिको स्थापनाको लागि एक विशेष कर्तव्य पूरा गर्नु परेको छ र अरुहरूलाई उदाहरणको रूपमा बुद्धको उपदेशमा चल्नु परेको छ। “सर्जायदेखि सबै काम्त्यैः; मृत्युदेखि सबै डराउँच्छनः आफूलाई अरुसँग दाँजेर कसैले मानुं पनि हुँदैन, मानै लगाउन पनि हुँदैन।”

शान्ति सधैँ प्राप्त गर्न सकिन्छ। तर शान्तितिर लागे बाटो प्रार्थना र बलिदान होइन। शान्ति त अरु-सँग र वातावरणसँग मान्धेको तालमेल मिलाको परिणाम हो। हामीले बलजप्ती ल्याउन खोजेको शान्ति चिरस्थायी शान्ति होइन।

सहनशीलताको अध्यास बिना दुनियामा शान्ति आउन सक्दैन। सहनशील हुनलाई हामीले हाम्रो मनमा रिस र ईर्ष्यालाई उठन दिनुहुँदैन। बुद्ध भन्नु हुँच्छ—, “कुनै पनि शत्रुले कसैलाई त्यति हानी गर्न सक्दैन जति उसको आफ्नै लोभ, घृणा र ईर्ष्यापूर्ण विचारले गर्छ।”

बौद्ध धर्म सहनशीलताको धर्म हो किन कि यसले

बौद्ध मत र समाज-२

-लोक बहादुर शाक्य

बौद्ध संघ तथा बिहार खास समूहका लागि मात्र नमै जातवात भेदभाव बिना सबैलाई खुला छ । सदस्य-हरूले समान हक र कर्तव्य उपभोग गर्न पाउने प्रचलन उल्लेखनीय छ । जसला आधुनिक ग्रन्थकर्ताले प्रजातान्त्रिक रूप याचे जनताले जनताको लागि जनताको शासनको संज्ञा दिएको पाइन्छ । मूल बौद्ध संघमा कसैले कसै उपर शासन चलाउने प्रश्न थिएन । संघको विधि बारे बुद्धले निर्देशन दिनुहुन्थ्यो र वहाँले उत्तराधिकारी मनोनीत गर्न अनकनाउनुभयो । धर्मको आधारमा संघ संचालन हुन्थ्यो तथा भिक्षुहरूले धर्मकै पछि पछि लाग्नु पर्दथ्यो । राजनैतिक प्रभावमा नफँसी धार्मिक अभियान संचालन भएको वावजूद पनि बुद्धले जनकल्याणको दृष्टि राखी राजाहरूलाई ठीक तरीकाले शान्तपूर्वक शासन चलाउन निर्देशन दिनुभएको तथा समाजमा गृहस्थीको जीवन सफल पार्ने अभिप्रायले गृही विनयको उपदेश दिनुभएको पाइन्छ ।

राज्ञो जीवन र आत्म संयमको प्रचार गर्छ । बौद्धधर्मले नियममा होइन सिद्धान्तमा रहेको जीवनको उपदेश दिन्छ । बौद्धधर्मले अन्य विचार मानेहरूलाई कहिल्यै पीडा दिएन कहिल्यै खराब व्यवहार गरेन । बौद्धधर्मले शास्त्रिको बाटो देखाउँछ । यसको उपदेश यस्तो छ कि यसलाई अभ्यास गर्न बौद्ध भनेर आफुलाई लेबल लगाउन आवश्यक छैन । कारण यो सबैको लागि अभ्यास गर्न जीवन जीउने तरीका हो ।

संसार एक ऐना जस्तै हो र यदि तिमीले ऐनामा

बौद्ध धर्मको संरक्षण तथा संवर्द्धनमा अपार देनको वावजूद राजा अशोकले यसलाई राजधर्म भनी घोषणा गर्नु भएन । वरू राजाले जबरजस्ती शासन संचालन गर्ने होइन धर्मको विग्विजय गर्नु पर्ने । इतिहासमा सर्व-प्रथम कल्याणकारी राज्य स्थापना गर्ने, अस्पताल निर्माण, जनताको हित र बचावटको लागि कतिवय सामाजिक जिम्मेदारीने राजाको प्रमुख कर्तव्य हो भनी घोषणा गर्नु भयो । बौद्ध संघबाट कालो करतूत भएकालाई निकालेर सुधार गर्नु भयो । धार्मिक स्थलको संरक्षण र संवर्द्धनमा स्वयम् दत्तचित्त हुनुभै यस्तो पवित्र कार्यमा जनसहभागिता जुटाउने कार्यमा अधिकृतहरू नियुक्त गर्नु भयो साथै बौद्ध सिद्धान्तमा आधारित समाज स्थापना गर्ने परियोजना चालू गर्नु भयो ।

राजा अशोकको धर्मदूतको आगमनको प्रभावले श्री लंकामा बौद्धधर्मलाई सर्वप्रथम राज्यधर्ममा परिणत गरेपछि दक्षिण-पूर्व एसियाको समाजमा बौद्ध गतिविधि मुस्कुराएको अनुहार बनाएर हेत्यै भने तिमीले आफै भुक्ताइरहेको राज्ञो अनुहार देखेछौ । अर्को तर्फ यदि तिमीले यसमा नराज्ञो अनुहार बनाएर हेत्यै भने तिमीले अवश्यै पनि तिम्रो आफै कुरूप अनुहार देखेछौ । त्यस्तै गरी यदि तिमीले दुनियासँग नभ्र व्यवहार गर्यौ भने निश्चय नै दुनियाले पनि तिमीलाई नभ्र व्यवहारै गर्नेछ । आफैसँग शान्त हुन सिक विश्व तिमीप्रति शान्त हुनेछ ।

अनुवादक- प्रकाश

(What Buddhists Believe बाट अनूदित)

विस्तृत रूपमा फैलियो र संस्कृतिको उत्थानमा टेवा मिल्यो
 जसबाट राजनैतिक सिद्धान्तमा पनि असर पन्थ्यो ।
 परम्परावादी थेरवादी बौद्धमतको राजनैतिक सिद्धान्त
 अशोकको शिलालेखबाट उद्धृत गर्न सकिन्छ । शासकले
 यस किसिमको लोक कल्याणकारी राज्य स्थापना गर्नु-
 पर्दछ जहाँ गरीब तथा असहायको हितको लागि प्रशस्त
 धन आपूर्ति गर्नेमा मात्र सीमित नराखी जातिसक्यो
 बढी जनतालाई भिक्षुको धार्मिक जीवन व्यतित गर्ने
 मौका पनि प्रदान होस् । यसको अतिरिक्त राजाहरूले
 बौद्धसंघ सुसंचालनको लागि भौतिक साधनको पूर्ति
 गर्ने मात्र होइन यसको संरक्षण तथा चिह्नारमा भिक्षुचर्या
 पालन गरेको छ छैन तथा विहार विधिविधान अनुरूप
 संचालन भएको छ छैन रेखदेखगरी शासन सुधारको
 पाइला पनि चालू गर्नु पर्ने । मध्य युगमा संघ सभाबाट
 पारित नियमहरू श्री लंकाको राजाले औपचारिक
 रूपमा घोषणा पनि गर्नुहुन्थ्यो । उस बखत बौद्धसंघ
 यतिको सक्षम थियो कि यसले राज्यमा राजनैतिक
 शक्तिको दुरुपयोग रोक्ने प्रतिनिधिको रूपमा पनि क्रिया-
 कलाप गरे । समाजसँग घनिष्ठ सम्पर्क भएकोले
 सांस्कृतिक उत्थानमा यसको भूमिका छैदेयियो । बौद्ध
 काव्य, दर्शन सम्बन्धी साहित्यक विकास पनि यही
 क्षवधिमा भएको थियो । राष्ट्रको उत्थान कायंमा यसको
 देन विसंन सक्तैन । उन्नाइसीं सताङ्गीको राजनैतिले
 मात्र राष्ट्रियता जगाइएको छ भन्ने आधुनिक इतिहास-
 कारहरूको तर्क भ्रमपूर्ण छ । वास्तवमा यूरोपमा मात्र होइन
 एशियाको इतिहासमा पनि धेरै शताब्दी अघि नै राष्ट्रियता
 को सिद्धान्त उचिजसकेको थियो । चि. सं. ३ शताब्दीमा
 सिहाली राज्यमा बौद्धधर्म राज्यधर्ममा परिणत भएपछि

बौद्धसंघहरू सांस्कृतिक परम्पराको संरक्षण सम्बर्द्धन
 शिक्षा विकासको साथसाथै बौद्ध विचारधारा जनजीव-
 नको सम्मुख ल्याउने कायंमा तल्लीन थिए । यसै बेला
 दमननीति विना शासन संचालन गर्ने आदर्श विश्व
 प्रशासक दुनुपर्ने कुराको महसूस भयो । परिवर्तनशील
 विश्वमा पहिले सुनीलो युग थियो भने अब वर्ति यस्तो
 जमाना सिर्जना गर्न सक्ने परिकल्पना गरी ब्रोत्साहित
 उमझ्ने छाइदियो । महायान दर्शन मुताविक राजाहरूले
 बोधिसत्त्वको स्थान लिई राज्य संचालन गर्नुपर्ने महत्व-
 पूर्ण विवेचना उल्लेखनीय छ । बुद्धले दिनुभएको उपदेश
 अनुसरण गरेर तथा अशोकको उदाहरणबाट यस
 कुराको निर्णयमा पुरेको छ कि राजाले बौद्ध धर्मलाई
 मात्र होइन अबौद्ध धार्मिक संस्थाहरूलाई पनि सहयोग
 प्रदान गर्नुपर्दछ भन्ने उक्तिबाट बुद्ध धर्मले अरु धर्म उपर
 वैमनस्यताको भावना रत्तिभर राखेको छैन भन्ने कुरा
 स्पष्ट हुनआउँछ । भिक्षुहरूलाई धार्मिक कायंको संचालन
 गर्न जिम्मेदारी सुमिपएको छ भने राजनैतिक क्रियाकला-
 पमा लाग्न निषेध गरिएकोछ । तत्कालीन अवस्थामा
 संघ र राज्यको आपसी सम्पर्क मात्र रहेको हीइन
 संघ तथा गृहस्थीवर्गको सम्पर्क तल्लो स्तरको ग्रामीण-
 धर्ममा पनि समान रूपले घनिष्ठ थियो । यहाँ प्रमुख
 धार्मिक क्रियाकलापको विशेषता सर्वसाधारणको खूबी
 बढाउने अभियानमा पाइन्छ । संघ उत्तमताको उच्चक्षेत्र
 हो र भिक्षुहरूले परम्परागत खूबी सम्बर्द्धन गर्ने लक्षित
 समारोहहरूमा भाग लिनु सामुदायिक जीवनको महत्व-
 पूर्ण अवसरको रूपमा ओगटिछ । यसै बीच भिक्षुहरू
 गाउँमा उच्च सभ्यताको संरक्षक हुनुभै वहाँहरूको
 निर्देशनमा ग्रामीण युवकहरूले अध्ययन गर्दछन् यसैले

श्री लंका र दक्षिण पूर्व एशियाका अधिकांश बौद्धजन सुरुदेखि शिक्षित थिए। उन्नाइमौं शतावदीको पूर्व छण्डतिर अशिक्षितको प्रतिशत श्री लंकामाभन्दा इञ्जलण्डमा बढी थियो। यसरी परम्परावादी बौद्ध मतमा बौद्ध संघ समाजमा गहीरो रूपले भिजेको बाबृद्ध पनि

संद्वित्तिकरूपमा थेरवादी परम्परा प्रपरिवर्तनीय रूपमा रहेको छ। बौद्ध मतले कहिले पनि शुद्ध धार्मिक सिद्धान्त जस्तै राजनैतिक तथा सामाजिक विकासलाई प्रभावपारेको छैन। यस प्रकार बौद्धमत समयको मागको रूपमा निरन्तर सेवा गर्दै आएको स्पष्ट हुन्छ। (क्रमशः)

बुद्धले आफूले जानेका सबै कुरा किन सिकाउनु भएन ?

प्रथम पटक भगवान् बुद्ध शिष्यहरूका साथ जंगलबाट गइरहनु भएको थियो। अचानक उहाँले एक मुटी पातहरू लिनुभयो र आपना शिष्यहरूलाई देखाउनुभयो। उहाँले भिक्षुहरूसँग सोधनुभयो कि उहाँको हातमा रहेका पातहरू बढी छन् कि सारा जंगलभरिका पातहरू बढीछन्। जंगलभरिमा बढी भनेर उत्तर आयो। अनि बुद्धले भन्नुभयो कि उहाँले जति पउदेशदिनुभो त्यो हातमा रहेको पात बराबर जति मात्रै छन्, र उहाँले जति सिकाउनुभएको छैन (अर्थात् उहाँसँग भएको सम्पूर्ण ज्ञान, त्यो त जंगलभरिको पातहरू बरोबर छन्)।

उहाँले दिनुभएका उपदेशहरू स्वतन्त्रता (निर्वाण) को लागि प्रशस्त छन्। उपदेश मन शुद्ध गर्नलाई र मनका सारा कलंकहरूबाट मुक्त हुनलाई हो। मन शुद्ध गर्नलाई नचाहिने कुराहरू सबै जानेर मात्रै मनभित्रको अन्तडंडबाट मुक्त हुनसक्ने होइन। उहाँको उद्देश्य त दुःख के हो र कसरी दुःखबाट मुक्त हुने भनेर देखाउनु मात्रै थियो। यसे उद्देश्यसँग सम्बन्धित कुरा मात्रै उहाँले सिकाउनुभयो।

—शान्ति भद्र महाथेर

बुद्धको योगदान

भारतमा अनेकौं धर्मपुरुषहरूले जन्म लिइसके। अध्यात्मको पराकाण्ठा पुरोका पुरुषहरूको भारतमा कमी कहिल्यै भएन। यसो भएतापनि सुदूर भूतकालदेखि अहिलेसम्मको इतिहासले भन्छ कि सिद्धार्थ गौतमले मानवताको विकासको लागि जति र जसरी योगदान गरेको छ त्यति र त्यसरी अरु धर्मपुरुषले विश्वको इतिहासमा प्रदान गरेको छैन।

—**श्री अस्त्वेन्द्र द्वास चुप्त** हो।

(‘प्रज्ञाचक्षु’ उपाधि प्राप्त जैन धर्मको प्रकाण्ड विद्वान्)

बौद्ध धर्मको जन्म

मुहम्मदलाई इस्लाम धर्मको स्थापना गर्न ‘अल्लाह’ ले आब्हान गन्यो। ईसाले परमेश्वरको आब्हान पाएर ईसाई धर्मको प्रचार गन्यो। तर बौद्ध धर्मको प्रारम्भ ? बुद्धलाई प्रेरित गन्यो दुःखपीडित मानव समाजले। यसरी बौद्धधर्म जन्मको कारण व्यावहारिक छ र बुद्ध एक मनुष्यकै रूपमा देखिन्छ। यसैले बौद्ध धर्म मानवधर्म

—**श्री चुखलालजी**
(प्रसिद्ध बंगाली विद्वान्)

(वर्ष ८ अंक २ को बाकी)

जापानी बौद्ध समाजमा प्रचलित बुद्धोपदेशहरू —अनु० स्वस्ति रत्न शाक्य

- २१) हामी सधैँ केही न केही सिक्न खोजी जवान भइ-
रहनसक्छौं ।
- २२) हामी भूईं मा पल्टेर माथि हेर्दा आकार कत्ति उच्च
देखिन्छ ।
- २३) एकषल्ट प्रयोग गरिसकेको बस्तुको उपयोगिता माथि
फेरि विचार गरिहेर ।
- २४) बितिसकेका कार्यहरूमा पश्चत्ताप नगर ।
- २५) केही गर्नुभन्दा पहिले त्यसको नतीजा माथि पूर्वानु-
मान गरिहेर ।
- २६) केवल मधुरबोली वचनले मात्र अरूको मन जान्न
सकिन्छ ।
- २७) बुद्धको नाम उच्चारण गर्ने मुखले अरूको अपमान
र खिसी नगर ।
- २८) हामीले गरेको काम अरूको सेवामा आओस् ।
- २९) मन र शरीरको विकास नर ।
- ३०) मधुर मुस्कान नै उत्तम लालन वालनको साँचो हो ।
- ३१) एउटा कमलको फूल हिलोमा फक्न्छ ।
- ३२) बुद्धको नाम लिनको निमित्त वै हामीले जीवन
यापन गर्नुपर्छ ।
- ३३) सबै कुरा हामीले विचार गरेर हेनै तरीकामा भर
पर्छ ।
- ३४) एउटा राम्रो लक्ष्यले अर्को (लक्ष्य) पनि पाउनु-
पर्छ ।
- ३५) सत्यले अरूको विश्वास माथि विजय गर्छ ।
- ३६) जीवनको यात्रामा खेरो जाने केही पनि छैन ।
- ३७) अतीतको खोजीले सत्यताको ज्ञान हुन्छ ।
- ३८) आफ्नो भाग्यको निर्धारण एक क्षणको होशियारीले
गर्न सक्छ ।
- ३९) यदि तपाईंको अति मिल्ने हितैषी साथी छ, जो
सँग हाँस्न रुन सकिन्छ भने तपाईं भाग्य भानी हुनु-
हुन्छ । अनि ऊबाट तपाईं उत्साह पञ्चदेश पाउन
सक्नुहुन्छ ।
- ४०) अरूको आक्षेप र हेला गर्नुभन्दा पहिले आफैलाई
अशक्त ठानी हेला गर ।
- ४१) दैनिक शुभकामना प्रकटगर्दा कृतज्ञता तथा मधुर
मुस्कानले प्रकट गर्नुपर्छ ।
- ४२) अरूको आलोचनाबाट नै तपाईं माथि आउनुहुन्छ ।
- ४३) आफूसँग कटूर भै अरूसँग नभ्र हुनुहोस् ।
- ४४) आपत्तिको सामना बर्दा अनुशासित हुनुपर्छ ।
- ४५) जोर्नी जोर्नीले आखिरमा वर्चा कवच तयाइ हुन्छ ।
- ४६) परस्पर सहबोगको भावनामा आफ्नो दैनिक कार्यक्रम
- ४७) हामीहरू सबैजना बुद्धका ल्लोराहरू हों ।
- ४८) अतीतका घटनाहरूको लेखाजोखा गर्दा सधैँ खुसी
हुनुहोस् ।
- ४९) आफूलाई निद्रा लागेको बेला अरूलाई नविउँकाऊ ।
- ५०) कुवा खन्ने विचार नै गरेपछि पानी नदेखेसम्म छन्न ।
- ५१) प्रत्येकदिन असल दिन हो । त्यसैले आजको दिनलाई
पूरा प्रयोगमा ल्याऊ ।

आनन्दकुटी विद्यावीठ सत्सन्धि

भ्रम

त्रेता कुनै नौलो शब्द होइन, यो त मानवका जीवनमा परिने रहन्छ जसले समाजमा नौलो घटनाको जन्म दिन्छ र कतिले त यसै भ्रमको शिकार बनेर आफ्नो ज्यानसम्म होमि सकेका छन् ।

सविता पनि यसै भ्रमलाई अँगाल्दै आफ्नो जीवनको मतिलाई अगाडि बढाउँदै थिइन् जसमा असफलता र दुःख नै उनको प्रिय मित्र बन्दथे । परिस्थितिको दास आफूलाई बनाउँदै आफ्ना कर्मलाई नै धिक्कार्दै उनी परम्परामा विश्वास गर्दथिइन् किनकि उनको शरीर पनि त्यही रगतले भिजेको छ जुन रगत उनका अन्धविश्वासी पुर्खामा थियो । यसले सविता त्यस मूर्तिलाई पुज्दथिन् जसले उनलाई दुःखको सागरबाट उतारिदिनेछ भने कुरामा उनी पूर्ण विश्वास राख्दथिन् । यसेले उनले आफ्नो अनमोल शक्तिको कुनै वास्ता नगरी कैयौं दिन पानी पनि मुखमा नहाली कडा व्रत वस्ने गर्थिन् । उनी प्रत्येक मन्दिरमा पुगिथिन् । अनेक कष्टको सामना गर्दै मन्दिरमा रहेका मूर्तिका आँखामा आफ्ना आँखा जुधाउँदै उनी आफ्नो वेदना पोछिथिन् तर मूर्तिबाट कुनै सहानुभूतिका शब्द रुद्देनथ्यो । आखिर उनको आँखा नै थाक्थ्यो । तर मूर्तिका आँखाले एकनासले ताकि नै रहेको हुन्थ्यो र त्यस मूर्तिबाट कुनै बल पाउनको सट्टा सविता प्रत्येक दिन दुर्बल हुँदै जाँदै थिइन् । उनका शरीरमा हाड र छाला मात्र बाकी थिए । उनलाई दुःख र कष्ट छन रुन थपिंदै थियो । विस्तारै उनलाई यस मूर्तिदेखि पनि घृणा हुनथाल्यो । सविता आफ्नो दुःख र कष्टको आवेगमा चिच्याउन थालिन् । ती अत्याचारी र शोषकका विरोधमा

शि. क्रमला शास्त्री

जसले आज ती सोङ्का सीधा र निमुखा वर्गलाई चुसी उनीहरूको आसुमा हैसी उडाउने गदंछ ती अत्याचारीको विरोधमा चिच्याएको आवाजको अर्थ मूर्ख समाजले के बुकोस् उल्टो उनी बौलाहीमा गनिन थालिन् । उनलाई त्यस मूर्ति र स्वार्थी समाजदेखि घृणा लायो र उनी त्यस कुरीति युक्त समाजलाई त्याग्दै अगाडि बढिन् जहाँ शान्ति थियो, जसको भक्तिमा उनी ननाङ्गियुन् यस्तै आशमा उनी आफूलाई अगाडि बढाउँथिन् । केही समय पछि सविता एक विहारमा पुगिन् जहाँ एक भिक्षु केही मानिसका बीच रहेर भगवान् बुद्धका सिद्धान्त र उपदेश वताउँदै थिए । उनी पनि त्यही मानिसहरूका समूहमा वसी भगवान् बुद्धका उपदेशहरू र सिद्धान्तहरू सुन्न थालिन् । सुन्न थालेको केही समय पछि नै सविताका आँखा खुले साँच्चै उनी भ्रममा परेकी थिइन् । उनले भगवान् बुद्धको बुद्धत्वलाई पहिले नै नबुझन सकेको भए उनको त्यो गति हुने थिएन । उनले बौलाहीको संज्ञाको साठो सन्तको उपमा पाउने थिइन् । बुद्धको सिद्धान्तमा अमिथ्या र असत्यको नाम नभएर सत्यमा अडिग थियो जसको ज्ञान परिधि बढाले संसार नै शान्ति क्षेत्र बन्न सक्थ्यो । यस्ता शान्तिका अग्रदूत बुद्धका सिद्धान्तले सविताको शक्तिहीन शरीरमा नयाँ शक्तिको सृजना भयो । उनका आँखा नै साँच्चै एक नयाँ ज्योति पायो र उनले यसै दिनदेखि आफूलाई ती महान् ज्ञानी बुद्धका चरणमा समर्पित गर्दै आफ्नो पुराना अन्धविश्वासी भ्रमको पनि अन्त्य गरिन् ।

आज उनी आफ्ना पूर्व स्मृतिले आफैलाई धिक्कार थिन्, जुन वेला उनी मूर्ति बोल्ख भने विश्वसमा कडा काम गर्थिन्, जति वेला उनी नखाइकन मन्दिर पुग्नु उच्चस्तरको धर्म सम्झनिन् ।

५

बौद्ध प्रश्नोत्तर स्तम्भ

(ज्येष्ठ पूर्णिमा-अंक, वर्ष द अंक ३८, सोधिएका प्रश्नको उत्तर)

उत्तरहस्तः—

१. 'महासमय सूत्र' कपिलवस्तुमा ज्येष्ठ पूर्णिमाको दिनमा देशना गर्नुभएको थियो ।
२. मुख, नाक, कानबाट पनि श्वास-प्रश्वास रोकेर-गरिनेलाई अप्रापाक ध्यान भनिन्छ ।
३. श्रोतापन्न, सकृदागमी, अनागमी तथा अरहन्त भएकालाई 'दक्षिणेय' भनिन्छ ।
४. जापानमा जम्मा २५ वटा विश्वविद्यालय छन् जसमध्ये ५ वटा टोकियोमा छन् ।
५. भिक्षु निचिदात्सु फूर्जिई गुरुजीले १९३३ इस्वी ४ अक्टोबरका दिन महात्मा गान्धीलाई तीनवटा बाँदर-हरू सेवाग्राममा उपहार दिएका थिए । कूठी नबोल्ने, खराव कुरा नसुन्ने र खराव कुरा नहर्ने यी तीन बाँदर-हरूका प्रतीक हुन् ।
६. पञ्चशीललाई वारित्र शील, पञ्चशील, पञ्चशिक्षापद, ब्रह्मवर्तीनियम, गुरुधर्म, आर्यधर्म, गृहस्थीशील, नित्यशील र आर्यकान्त भनी नामकरण गरिएका छन् ।
७. गृहस्थी काली उपासिकाले भगवान् बुद्धको पालामा सर्वभन्दा पहिले श्रोतापन्न फल प्राप्त गरेकी थिइन् ।
८. भूकुटीले दाइजोको प्रतीकमा मैत्रीय र चन्दनको ताराको मूर्ति तिब्बत लगेकी थिइन् ।
९. चीनको पेकिङ्ज अस्पतालमा विरामीलाई आनापन-सति ध्यान गर्न लगाइन्छ ।
१०. दुई हजार पुरुषले उचालनुपर्न धनुषलाई वजनदार धनुष भन्दछन् ।
११. स्वेतगोष्ठ चैत्य वर्मामा छ ।
१२. भिक्षु महेन्द्रको पहिलो धर्मदेशनाबाट तत्कालीन लंका नरेश तिथ्य सहित ४४,००० (चवालीस हजार) मानिसहरूले बौद्ध धर्म स्वीकार गरे ।
१३. ने. सं. ७९८ बैशाख कृष्ण एकादशी आर नक्षत्र सोमवारका दिन मलिपा भन्ने लामाद्वारा खास्ती चैत्यको गजुर चढाएका थिए ।
१४. कौडिण्य महास्थविर वा अज्ञात कौडिण्य महास्थविर-लाई तथागतको उपदेश सुन्नेबेला अरु स्थविरले घेरा लगाई बस्थे ।
१५. आयुष्मान् महाकात्यायनले आरामदण्ड ब्राह्मणलाई वरण नगरस्थित कछमदहको किनारमा बस्तुहुँदा कामरागको ममता आदिले गर्दा गृहस्थी आदिसंग नै विवाद गर्दछन् भन्नुभएको हो ।
१६. खासा चैत्य आदि सब खास्ती चैत्य नै हुन् ।
१७. बुद्धत्व प्राप्त गरेको पीपलको रूखको फेदलाई बोधिमण्डल भन्दछ ।
१८. 'तपस्स' श्रोतापन्न र 'भल्लुक' अर्हन् फलमा प्रतिष्ठित भएका थिए ।
१९. भगवन्लाई धर्मसूत्रका कुराहरू सुनाउने स्रोत भिक्षु हुन् ।
२०. बुद्धको दर्शन विना श्रोतापन्न फलमा प्रतिष्ठित व्यक्ति 'श्यामावती' थिए ।

२१. हिसा हुनको लागि जीव हुनुपर्छ, जीव भनेर थाहा-
हुनुपर्छ, हिसा गर्ने प्रवल इच्छाहुनु पर्छ, प्रयोग
गर्नुपर्छ र मनुपर्छ आदि अंगको समायोजन हुनु
आवश्यक छ ।

२२. चारवटा दाँत, दुईवटा अख धातु (सुता क्वे) र
कपालको धातु धूलो नहुने सर्वज्ञ धातु हुन् ।

२३. लिच्छवीहरूको संख्यागार (Council Hall) मा
सिहसेनापतिले लिच्छवीहरू बुद्धको वर्णन गरिरहेको
सुने ।

२४. राजगृहको गृहपति 'श्रीगुप्त' ले बुद्धलाई विषालु
भोजन दिएका थिए ।

२५. निम्न जनावर निम्न प्रतीकका रूपमा मान्ने गरिएको
छः

हाती— प्रति संबन्धी (गर्भ)

घोडा— महाभिनिष्ठकमण

सिंह— बुद्धत्वप्राप्ति

साँढे— निर्वाण

गत स्तम्भमा सोधिएका २५ वटा प्रश्नहरूमध्ये
कम्तीमा २० वटाको उत्तर मिलाउनु पनेमा सर्वभन्दा बढी
१९ वटा उत्तर मिलाउनुभएका श्री महेन्द्र रत्न शाक्यलाई
सान्त्वना पुरस्कारको निमित्त संचालक समितिमा समर्पक
राख्युहुन अनुरोध गरिन्छ ।

छपाई सम्बन्धी कामको लागि

शाक्य प्रेसलाई

सम्झनुहोस् ।

ओम्बहाल, काठमाडौं
फोन नं. १३६०४

सम्पादकलाई चिठ्ठी

सम्पादकज्यू,
आनन्द भूमि ।

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरद्वारा स्थापना भएको
नेपालको एक मात्र आवासीय बीच माध्यमिक विद्यालय
आनन्दकुटी विद्यापीठमा कुनै पनि बोद्ध धर्मसम्बन्धी
विषय अध्ययन नमराउमु ज्यादै दुःख लाग्दो कुरा हो ।

बौद्ध पुस्तकालय परिवार
नागबहाल, ल.पु.

सम्पादकज्यू,

२०३६ र ०३७ मा आनन्दकुटी विहारगुठीबाट
प्रकाशित गर्नुभएको आनन्द भूमि एकदम राज्ञो रहेछ ।
मलाई बुद्धधर्म सम्बन्धी पुस्तक र पत्रिका पढ्न खूब
मन लाग्छ ।

'आनन्द भूमि' पत्रिकाको ग्राहक बन्न मलाई रहर
लैसयो र यही पत्रद्वारा रु. १०।— कोडे छापेका पठाएको
छ ।

गोपाल कुमार शाक्य
आदर्श गाउँ पंचायत
टक्सार (कोशी अंचल)

सम्पादकज्यू, 'आनन्द भूमि'
आनन्दकुटी, काठमाडौं ।

'आनन्द भूमि' यात ज्याः—पुन्ही अंकनिसे न्हून्हून्गु
स्तम्भ तया: छाय्पिया: पिथना हया विज्याःगु खनाः
अति बाँलासे हिसि दु ताल । विशेष यानाः सम्पादकयात
पौ धैगु स्तम्भ थो कन्हय अति आवश्यकगु धायमाः जि
स्वय् ।

पत्रिका यथे है सुचारूरूप निह्या श्विं वा—बाँलानाः
न्ह्यज्याइ धैगु मनं तुना ।

'उद्घोति' शाक्य

दश बाइल, कालिम्पोंग

श्रीमान् सम्पादकज्यू,

जि आनन्द भूमि पत्रिकाया प्रत्येक महीनाधार्गु अंक
व्वना च्वनागु दु नापनापं थम्हं सःथे स्यूथे कवितात न च्वया
च्वनागु दु, व जितः यःगु विषयवस्तु खः ।

अथ वंचु वर्ष द अंक द गु पत्रिका स्वैबलय् न्हून्हून्गु
व हिसिदुगु स्तम्भत छापेय् जूगु खना । दक्सिबय् बाँलाःगु
'जितः चित्त बुक्य् मजू' स्तम्भ खः । जितः न समाज्य
दुगु चित्त बुक्य् मजूगु जिगु विचाः प्वका च्वना ।

विजय राम कर्मचार्य (पनौति)

आनन्द भूमि

जितः चित्त

बुद्ध्य मजू.....

अजःपि यात्रुत खनाः गुम्हस्यां थः याकः- वं ताः तर कर्पि परिश्रमि जू थें, सःस्यू जू थें, लोक
चिगु स्वाथैया लागी मोटरय् (वःसय्) दुने धूम्रपान
(चुरोट त्वनी) याइ थुकीयागु कुं यानाः चुरोट
मत्वंपित्त तःधंगु बाधा परय् जू वं ।

--**खिजय राम्भ व्यासचार्य**, पनौति

५

अजःपि खनाः गुम्ह कि कर्पिसं नयाः
त्वनाः पुना जू थें ज्वी मफयाः धाःसा थः इज्जत

वं ताः तर कर्पि परिश्रमि जू थें, सःस्यू जू थें, लोक
कल्याण ज्याय् न्ह्यच्यू थें थः मजुयाः धाःसा इज्जत
वं मत्ताः ।

५

अजःपि खनाः गुम्हसे ज्ञानवान् व बुद्धि-
मान् पित वास्ता मतसे धन—सम्पत्तिवान् पित हे जक
चव्छायाः संगठन व सभासमारोहय् नायः याइ ।

--‘ज्योत्स्नि’ शावय, कार्लिपोंग

- ६२ -

६६ ऐयूला थे

१) नोट्य् (धोवाय्) बुद्ध्या छापा तल धकाः उगु
नोट है बहिष्कार याःगु दु— थ्व दक्षिण कोरि-
याप्ता ल्लगु घटना खः ।

२) जापानय् बौद्धधर्म प्रचार याःपि कोरियनत
खः । कोरियनतसे जापानीत थःथः त्वाकेत
थ्व न्हूगु धर्म प्रचार याः वंगु खः गुगुकि
लिपा राष्ट्रिय-धर्म जूवन ।

३) चीनया दक्षिणय् पुलांगु मठ खः लोयाङ्ग ।

गुकिया माने खः तुयूम्ह सलया मठ । थ्व मठ्य
दक्षिणय् न्हावा वःपि भिक्षुपित तुयूम्ह सलय्
गयकाः लसकुस याःगुलि थुकिया नां लोयाङ्ग
जूगु खः ।

४) मिलिन्द तस्सकं हे न्यायी, विद्वान् व जनप्रिय
जुजु खः । मिलिन्द स्वर्गवास जूवलय् नं वैगु
क्वें (अस्थि)या लागी लडाईं जूगु दु ।

★

(वर्षं द अंक ४ या त्वं)

थाइ बौद्ध विहार : थाइ जन-जीवनया छगु अभिन्न अंग

भिक्षु सुदर्शन

चिचाहृ-जीवनं लिपा मचाया मां-बौ ज्वी ।
अबलय् न इमित विहार माली । मचायात नां छ्वी इपि
विहारय् वै । जन्मबारलिसे स्वापू तयाः नां छुना बी ।
अले हान थः भिक्षु जीवनय् च्वनाथें यः काय्यात भिक्षु
जीवनय् छुं समय तय् गु व्यवस्था याइ । प्रायः गामय् ध्व
भिक्षु जीवन स्वला हनेगु जूसां थौकन्हय् व्यस्त जीवनया
दैककथें जाःगु शहरय् स्वन्हु जक भिक्षु ज्वीपि न दया
वल । गुलि ल्याय्-म्हपिनि तःन्हु भिक्षु जुया च्वनेगु मती
मदुसां ज्योतिषी भविष्यवाणी विश्वास याइपि मां-बौ-
पिसं हेकाः वा बोवियाः न थः मचाया शुभेच्छाय् गुलि
दितक तय् माःगु खः उलितक भिक्षु जीवनय तय् गु
स्वै । मिसा मचातय् गु गनतक खैं दु, अनिवार्यकथं
गृहत्यागी ज्वीगु चाला मदु । अथे न भाःत सीर्पि मिस्त,
दशा तसकं मर्भि ताःपि मिस्त न अल्पकालीनकथं तुयूगु
वसतं पुनाः उपासिका ज्वीगु चाला दु । पुण्यया अभिलाशां
वा जीवनय् दशा भिकेत तसकं यःगु खैं न छं दिं उपा-
सिका ज्वीत सौ पाचुक खाना छवै । थौकन्हय् वैकक्य-
वाडवकगामय् थथे उपासिका जूरैपि अथः दु ।

अन्तिम संस्कार- थाइ बौद्ध विहार थाइ
बौद्ध जगत् या जन्मनिसें मरण तक्या अभिन्न अंग खः ।
सुं मदय् वं वैगु शव विहारय् है । गुलिखे विहारय्
दुने शव तय् गु याय् दु । अले अग्नि संस्कार याय् गु न

दय् का तःगु दु । अग्नि संस्कार सि वा विजुर्लि निगू
प्रकारं न याः । छुं दिं जि च्वनागु याय् साकेटय् हे सीम्ह
वा शव तय् गु छें स्वखा दु । तल्ला तल्लायानाः शव वाक्स
तय् गु ध्व छें विशेष प्रकारं दय् का तःगु दु । सच्छिम्हं
मयाक शव सुरक्षित याना तयगु थन् व्यवस्था दु । सीवं
शव सुरक्षित याना तयाः उचित इलय् बांलाक व्यवस्था
यानाः अग्नि संस्कार याय् त शवगृहं शव-पेर्टि पिकाइ ।
छुं दिं वा छन्हु परित्राण वा अभिधर्म पाठ याकी । ध्व
समारोहय् थः थिति व हित चित्तर्पि सकले निमंत्रित याइ ।
इपि हाकुगु कापःया वसतं पुना वै । अले इमित नय्
त्वनेगु पाहां न याः ।

विहारय् हे शव-गृह, मसां (अग्नि संस्कार याय् गु
याय्) दयाः लिसे भिक्षुपि न दयाः थाइ बौद्धयात विहारं
अन्तिम संस्कारय् तःधगु व्यवस्था व ग्वाहालि याना
च्वंगु स्पष्ट जू । छगु । विचित्र विश्वास खः, अशुभ कार्यया
उपलक्ष्य शुभया व हितया निर्ति ज्वीगु धर्मय् भिक्षुपि
जोड संरुपा जुइ । थुकथं प्रायः यानाः ज्वी प्यम्ह अभिधर्म
पाठ याइपि ज्वी ।

थुकथं बौद्ध विहार थाइ जनजीवनया रीतिस्थितिया
अभिन्न अंग खः । अरु थुकथं रीतिस्थितिया निर्वाहया
निर्ति जक हे थाइ विहार थाइ जनजीवनया अभिन्न अंग
ज्या च्वंगु मखु ।

धर्म अध्ययन व धर्म परम्परा न्हाइगु

थाय्- थाइ बौद्ध विहार बुद्ध-धर्मया अध्ययनया स्थान लिसे चर्या हे प्रतिपालन यायगु स्थान जुया च्वंगु दु। अल्पकालीन भिक्षु ज्वीबलय भिक्षुपि गथे च्वनेमाः, भिक्षुपित विहारयात व बौद्ध परम्परा कायम याना तय्त छु गथे ज्वीमाः धैगु शिक्षा तात्कालिक भिक्षुपिसं कया वनी। उकियानाः बुद्ध शासनया परम्परा न्हाका तय्त तःधंगु रवाहालि जुया च्वनी।

उपकार केन्द्र- थाइ बौद्ध विहार थाइ जनताया निति उपकारया केन्द्र नं खः। वृद्धावस्थाय मन प्रसन्न ज्वीक फुथे चाये न्हाये विहारय वनाः ज्या याना च्वनेगु वा ध्यान भावना यायगु याना च्वनेत गत यौवनयापि थाइ बौद्धयात विहारं उपकार याइ।

गामयच्चर्पि मनूत थाहाँ वनेत थाइ विद्वारं विशेष प्रकारं तःधंगु उपकार यायगु भूमिका भित्ता च्वंगु द। गांगांयापि मचात व ल्यायम्हर्पि उच्चशिदा प्राप्त यायत असमर्थ ज्वीवं इपि विहारया शहरय वयाः शामणेर वा भिक्षु ज्वी। थाइ विहारय भिक्षु शामणेरपित अध्ययन अध्यापनया बांलागु व्यवस्था दु। ध्व अध्ययन अध्यापनया विषय धर्म जक मखु स्कूलयथे व्याकक विषय दु। १२ दैया अध्ययनं लिषा प्रमाणपत्र डिप्लोमा स्तरया अध्ययन यायत महाचुलगतकारव महामुकूट धैगु निगु महाविद्यालय (विश्व विद्यालय) दु। थन भिक्षुपि बाहेक मैपि व्वनी मखु। गामयच्चर्पि गरीव मस्त नं थुकथं वैकक शहरय वयाः भिक्षाटन जीवन हनाः व्वैव्वं स्नातक स्तर तकया शिक्षा-कार्य द्यका बीगुली थुकथं बौद्ध विहारं तःधंगु उपकारया भूमिका कया च्वंगु दु। अरु विहारं भिक्षु

शामणेर मजूसे व्वनेगु इच्छा दुष्पि गांयापि वा शहरयापि गरीव वा मध्यम स्तरया मिजं मस्तयत नं थाइ बौद्ध विहारं उपकार याः।

विहारय “लुक्से” धकाः “कपिप्यकारक” कथं मिजं मस्त च्वंचनी। भन्तेपि भिक्षाय विज्याइ। भन्तेपिनि जलपान भोजन सिध्यकाः ल्यंगु जलपान भोजन इमिसं नै। नैगु देमाय च्वंगु जक फोहरथे वां छ्वयगु थनया स्वभाव खः। अले जा कें तरकारि आदि अलग अलग थलय तयाः नैपि छचालं च्वनी। थलय च्वंगु चमचां कयाः यःगु देमाय तै। बरु गनं थलय थलय अलग अलग देमा दुसा, गनं गबलय थः नया च्वनागु चमचां हे थलय ध्वतुयाः जा कें तरकारि काइ। थुखे वा हिन्दु संस्कारं प्रभावित थासय हे जक चिप धैगु दु। फोहर व सफा धैगु न्हायासं दु। थाइलण्ड नै सफा सुघरय ध्यान तः। तर थन बर्मा, लंका, कोरिया, जापान व चीनय हे चिप शब्द हे संस्कारं हे अपरिचित। चिपया खै विचित्र थे खः बर्मा, थाइलण्ड आदि देशय। उकिं लुक्सेतय भन्तेपिसं ध्वतुया कयाः ल्यंका वंगु थल थलय च्वंगु नय्त छु थाकु चाइगु, मयः ताइगु दुगु हे मखूत। भन्तेपित हे नं थथे ल्यंका तःगु हानं क्वाकाः वा बांलाक मिलय यानाः हानं नय्त ब्यु। प्रथेक गृहस्थं उकथं थलय ल्यंगु नयगु धैगु की भुतुलि च्वंगु थलय ल्यंगु तय हयथे खः। लुक्सेपिसं जलपान भोजनयानाः ल्यंगु थलय च्वंगु बहनी नं नः। थथे ल्यं मंतकि थम्हे यःगु धेबां पसलय न्याना नै। थुकथ गरीव वा मध्यम स्तरया मिजं मस्तयत विहारं रवाहालि याना च्वनी। लुक्सेपिसं भन्तेपित पसः वना बीगु विहार सफा याना बीगु देमा व थल बल सफा याना बीगु ज्या याना बी। अले यःगु अध्ययन यायगु वा ज्या ल्वीकेगु नं

परियत्ति शिक्षाया महत्व

सुश्री अमिता धाख्वा:

भगवान् बुद्ध बहुजन हित व सुखया निर्ति पीम्यादैतक गा-गमय, निगमं निगमय चारिका यानाः धर्मं उपदेश याना बिज्यात । उगु हितकरु कल्याणपदगु सद्धर्मं उपदेश छु धैगु सीकेत अध्ययन, चिन्तन व मनन मा: । बुद्धधर्मं ध्वीकेगु मुख्यगु तह स्वंगु प्रकारया दु । परियत्ति, प्रतिपत्ति व प्रतिवेद । परियत्ति धैगु सम्पूर्ण बुद्धवचन वा त्रिपटक अध्ययन यायगु खः । परियत्ति अध्ययन यानार्थे शील, समाधि व प्रज्ञाया लंब्वी बनेगुयात प्रतिपत्ति धाइ । अले आचरण बांलाक याना यंकेगुली लाभ ज्वीगु मार्गफल निर्वाण प्राप्त यायगुयात प्रतिवेद धकाः धाइ । थुपि स्वंगूमध्ये परियत्ति न्हापांगु तह खः । परियत्ति शिक्षा दयवं तिनि प्रतिपत्ति व प्रतिवेद मार्गं न सोका यके फे ।

कीथाय् भौतिक सुख व शिक्षाया उन्नति यक्व प्रचार जूर्थे आध्यात्मिक सुख बीगु शिक्षा न आवश्यक जू । छायधाःसा कीगु जीवनय् शारीरिक व मानसिक सुख नितां मा: । मानसिक शान्ति मन्त धायनं जीवन सुखमय ज्वीकै मखु । उकि जिवनयो उन्नति यायत मानसिक शान्ति देगु परियत्ति शिक्षा मा: । परियत्ति शिक्षाय् मैत्री, करुणा, परोपकार, व्यवहार बांलाका यंकेगु शिक्षात् यक्वं दु । मनुष्य जन्मयात सार्थक यायत माःगु शिक्षा परियत्ति यानावं च्वनी । प्रत्येक निम्ह स्वम्ह भिक्षुया भिक्षां छम्ह लुक्सेया अनुपातं उपकार जू । थुगु अथे याइ बौद्ध विहारं अनाथालय वा अर्द्धं अनाथालयया ज्या न याना च्वंगु दु ।

वस्तुतः आइ बौद्ध विहार थाइलण्डया जन जीवनया

शिक्षा खः । मनुष्य जन्मयात उबलय् साण धर्मः मा:पी फे गुबलय् नि थव संसारय् याय् मा:गु छु मन्त धकाः कृशा गौर्त्तिमिथे ज्ञाःपिसं थःगु ल्यताः व्यत्त बाबा तःथे याय् फे । रोजी रोटीया निर्मित व्वनेगु शिक्षा ध्व मखु । खजा सकलं परियत्ति प्रेमीपिसं थुलिमछि उद्देश्य प्राप्त यायत वर्तमान जीवनयात सार्थक रूपय् म्वायत आपालं तेवा बी । थौया वैज्ञानिक युग्य न्ह्यागु खं परीक्षण, निरीक्षण व तकं याना स्वय् ज्यू । मानव मात्रायात छुं गुम्ह महाबलवान् शक्ति चिना तःगु मदु । बुद्ध धर्मय् अन्धविश्वासया गु याय् मदु । भगवान् बुद्ध कालामयात सुयागु खं चाहे बुद्धयागु थजु केवल थथेया कारणय् याय् मते ‘ध्व गुबले मन्यनागु, परम्परागत खः, थव थथे हे धैतःगु खः, जिमिगु धर्म ग्रन्थय् मिलय् जू । थव तर्कानुकूल खः, थव न्यायानुकूल जू, थुकिया आकार प्रकार नाप मिलय् जू । थव मन् बांलाःम्ह आकर्षकम्ह खः, उपदेशक श्रमण जिमि पूजय खः’ स्वतन्त्र चिन्तन धैगु गुलि आवश्यक जू । थुजागु स्वतन्त्र मानव बुद्ध प्रयोग याय् दुगु छुं धर्म दःसा बुद्ध धर्म हे जक दु । थव हे कारणं महापुरुषपिसं बुद्ध धर्मयात मानव धर्मया रूपय् मानय् याना तःगु दु । बुद्धया शिक्षा छाय् छु जुयाः थौ विश्वय् व्यापक जुया वन थव कीसं विचाः याय् बह जू । थुगु शिक्षा गुलि महत्त्व दु धैगु अभिन्न अंग संस्कारगत रीतिधिति पालन यायगु अर्थय् जक जुया च्वंगु मखु, ग्रामीण व गरीब मनूत भिक्षु शामणेर चयर्य च्वनाः याहाँ वनेत आधार व गुजिष्ठे गरीब व मध्यमस्तरया मनूतय् लुक्से-जीवनय् च्वनाः विद्याध्ययन यायत लिङ्घंसा न जुया च्वंगु दु ।

५

झीसं थःगु जीवनय् छयला यंके बलय अनुभव याय् कु ।

सामाजिक जीवनय् नं थव शिक्षाया मत्त्व कम मजू ।
झीसं थव परियति शिक्षाय् आपालं आपाः सामाजिक
जीवनयात मदय् कं मगाःगु उपदेश ल्वीके कु । समाजय्
गुबलय् तक जातपात वण्भेद, तःधं चीधंया भाव, अन्याय,
अत्याचार दै, अबलय् तक शान्ति धैगु दैमखु । भगवान्
बुद्धं मैत्रीपूर्णं भावना व मैत्री व्यवहारं छम्ह मेम्ह
नापं व्यवहार यानाः शान्ति सृजना याय् गु शिक्षा
बिया बिज्यात । विश्वे शान्ति स्थापना याय् त गावकं
सहायता व्यू । उकि थों गनं विश्व शान्तिया सम्मेलन
जुल धा:सा अन गौतम बुद्धया नां सुनानं न्हा मथनी मखु ।
युजाःगु शान्ति प्राप्त ज्वीगु वा बीगु शिक्षाया गुलि महत्व
दु झीसं सीकेत परियति शिक्षा ग्रहण याय् माः । अये, हे
परस्परय् कर्तव्य पालन यानाः पारिवारिक जीवनय्
सुख बृद्धि याय् गु खं भगवान् बुद्धं श्रूगालयात व्यूगु
उपदेश अध्ययन याय् बलय् छर्लंझ खने दु । थुकथं बौद्ध
शिक्षाय् मानव समाजयात उन्नति बृद्धि याय् गु शिक्षा नं
यक्वं दु ।

प्रज्ञाचक्षु व विवेक बुद्धिया विकासया निर्ति बौद्ध
धर्मय् प्रज्ञाया प्रमुख स्थान दु । प्रज्ञा दय् वं कीत धात्येंगु
मिखा दुगु बरावर ज्वी । तथागतं थः बुद्ध ज्वी धु का:

— ★ —

स्वर्गोया आनन्द

बौद्धधर्मया अनुयायीतसे गुबले नं थःपि हे जक स्वर्गीय आनन्द काय् बहर्पि धकाः भाःपो मखु । थःगु
जीवनहंगुया अनुसारं मनुस्यं थःम्हं हे थःगु नरक वा स्वर्ग दयूकी ।

न्ह्यागु हे धार्मिक विश्वास दुम्ह जूसां, भिगुकथं जोवन हेतले सकस्यां स्वर्गया आनन्द भोगय् याय्
फु । स्वर्ग सुनां नं रिजर्भयाना काइगु मखु, न त थव छु खास धर्म मनपरियाय् फैगु हे खः । स्वर्ग सकसितं
खुल्ला दु ।

—धर्मस्मानन्द

दकलय् न्हापालाक याना बिज्याःगु धर्मचक सूत्र दे गनाय्
“चक्खु” उदपादि, जाण उदपादि, पञ्जा उदपादि” धकाः
घोषणा याना बिज्यात । सुनां गुम्हसिनं थःगु प्रज्ञा ज्ञानं
मिखा चाय् के फै व धात्येंगु शिक्षा प्राप्त याःम्ह ज्वी ।

“पञ्जा नरान रतन” धकाः भगवान् बुद्धं मज्जिम
निकाये कना बिज्याःगु दु । युजाःगु प्रज्ञा बीफुगु शिक्षा
कीत थव हे बौद्ध शिक्षा खः ।

बौद्ध शिक्षाय् सम्यक् दृष्टिया उच्च स्थान दु ।
वस्पोलया धर्मय् मूर्ति पूजाय् जक सीमित मजू । युकियात
हृदयनिसे ग्रहण यानाः मनयात परिशुद्ध यानाः मानसिक
शान्ति काय् गु यायमाः । भगवान् बुद्धयात म्हसीकेत
वस्पोलं बिया बिज्याःगु धर्म म्हसीके माः । “यो धर्म
पस्सति सो मं पस्सति” धकाः भगवान् बुद्धं वक्कलियात
बिया बिज्याःगु उपदेशं सी दु ।

नेपालय् बौद्ध परियति शिक्षा भिक्षु महासंघपाखे
स्थापित यानाः अध्ययन व अध्यापन ज्या जुया चवंगु
किन्यादै दत । बौद्ध शिक्षा प्रचार अध्ययन व अध्यापन
याय् त नेपाल बौद्ध परियति शिक्षां यक्व अवसर व्यू ।

अतएव ‘परियति शिक्षा धार्मिक जीवनया द्योतक
समाज सुधारक मानव कल्याण कारक शान्ति सुखया
सोत धयां अपो खं ज्वी थे मताः ।

५

तमंजक मिखां मखंगुभखु लोभं नं |

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर

संसारच्य मिखां खर्पि व मिखां मखंपि प्राणिंपि
(जलचर, स्थलचर, नभचर) मध्ये गुलि दु धकाः हिसाव
यानाः ल्याःख्यात धाःसा असाध्य ज्वी । शुलि दु उलि दु
धैंगु गणना क्षीसं यायकेंगु मखया च्वन । आश्रात थुगु खं
अथेनि तैत्य ।

उक्त जि धैंगुया मतलब थथे खः कि— गुम्हेसिकेजा
चक्षुपसाद नं दु, विच्छाण नं दु, रूपयात नं बांलाक हे खं
अथेजूसा नं गुगु अयोग्यगु वस्तु काल धायव थःत नं नाश
ज्वी धैंगु वं मिखां मखं । गथेकि चूलधनुगहया भार्या॑ (मिसा॑
पर पुरुषया लोभं थः भाःतयात स्याकाः ल्यवो लिनावन ।
लिपा थः भाःत नं मन्त, ल्यवोनं नं वांद्योया थकल, अले
ला नं मखं, न्या नं मखं, न्यात्वा॑ धाःथें जुल । उक्ते धःगु खः—
तमंजक मिखां मखंगु मखु लोभनं मिखां मखं ।

आः क्षीसं बांलाक विचार याना स्वत धाःसा धात्यें-
यागु मिखाजा (नुग रिखा हे खः) ज्ञान मिखा हे खः ।
क्षी वाज्या अजिपिसं काय्, म्हाय्, छ्य् छ्वीपित धाइगु
दु, ल्हाःती मिखा तैजु, तुती मिखा तैजु, नुगलय्
मिखा ति धकाः ।

धात्यें धाल धाःसा नुगःमिखा विना खवालयागु
मिखांजक नं भिंगु ज्या—खं यायत ख्यलेमदु । धायनुकि—
नुगःयागु मिखा (ज्ञानयागु मिखा) मंत धायव छु ज्वी ? गुगु
ज्या—खं यानाःलि थःत नं परयात नं आ यात नं लिपायात
नं हानिकारक ज्वी, दुःख कट्ठ पीडा ज्वी धैंगु वैके विचार
वैमखु । वथेतुं गुगु मर्भिंगु ज्या—खं यानाःलि, न्हापा॑
न्हापायापिसं नं आपालं दुःख कट्ठ भोग याना च्वन ।

आःयापिसं नं अथेहे भोगयाना च्वन, लिपायापित नं अथे हे
ज्वी तिनि धैंगु आदि मध्याक्षतयागु विचार वैके दैमखु ।
व छु जुयाः अथे जूगु धाःसा नुगःमिखां खने मदयक
त्वपूर्वैगु छगु दु, व खः लोभ अधकार । (वथेतुं दोष-
अधकार, मोहान्धकार नं खः ।)

लोभो अत्यं नजानाति, लोभो अत्यं नपस्सति ।
अन्धसमं यनाहोति, तदा लोभो भिज्जते नर ॥

तदर्थ— गुम्हसिनं च्व मर्भिम्ह लोभयात चित्तय् व्वारण
यानातै उम्हसे अन्तहित परहित छुं नं खनिमखु । लोभ
समानगु अन्धकार मेता छुं हे मदु । छाय् धाःसा गवलय्
उगु लोभ चित्तय् उत्पत्ति जुयाः, ग्रास याइ, अबलय् तुरन्त
नाश ज्वीगु नकंय पतन ज्वीगु मार्गं दयका थकी ।
तस्मात् व लोभपापियात क्षीसं प्वायथ् तयाः (मतिना
यानाः) प्रेमयानाः तैत्य मत्थः । गथे क्षीथाय् गथांमुगः
च हृय् बलय् छ्यें छ्यें कवथाय् कवथाय् पर्ति मिप्वा॑
वयनाः भूत प्रेततय्त पित छोयाः वाय् यंकेंगु खः । अथे
हे व पापि लोभयात नं प्रज्ञाशास्त्र क्यनाः प्रज्ञा प्रदीप क्यनाः
पित छोयैगु यायमः ।

वैत पित मद्योत धाःसा छु ज्वीले ? उकियागु
उदाहरणाथं छगु बाखं न्हाथने— गौतम तयागतया पालय्
महातिस्स, चुल्लतिस्स दाजु किजा निम्ह दु । इपि यक्षो
सम्पत्ति दुर्पि खः । अले दाजुम्हैसिया ससारप्रति अत्यन्त
घृणा जुयाः प्रवर्जित त्यागिजुयाः अरण्य विहार छशुली
च्वनाः कर्मस्थान भावनास कोशिस याना चंगु जुला
च्वन ।

उगु है अवस्थाय किजास्त्र चुल्लतिस्सा (स्त्री जहानम्हसे धनसम्पत्तियोगु लोभं महातिस्स स्थविरयात स्याना वा धकाः डाकात छोयाः स्याके छोत । डाकातसे नं जितः स्यायमते, जितः स्यानां छिमित छु लाभ दै ? जिगु ला नयज्यूगु मखु, जिगु छ्यंगु ज्या छ्यले दुगु मखु, जि सुयात शत्रुभाव याना मच्वना, जिके धन सम्पत्ति छु दुगु मखु केवल ध्व है चीवर, पिण्ड पात्र दुगु खः ध्व नं दाजुपि छिमित माःसा यंकि, जिगु प्राण छता कायमते धकाः अनेनेगु प्रकारं वित्तियात न डाकात मानय् मज् । डाकातसे धाल- छंत स्यानाः छ्यं ध्यना यंकेवलय् महाजंनीनं जिमित यक्को यक्को दा बीगु दु (दां लाभ जीवीगु दु) उक्के छंगु छ्यं ध्यनेत जिपि थन बैगु खः । बिलंब याना च्वनेगु मखुत । का छु लुमंके माःगु खः लुमंकि धासेलि स्थविरं धया बिज्यत- अथेजूसा थौं चच्छियात जक जूसां नं जितः त्वःताव्यु- अहो ! यजाःगु घचाइपुसे घृणा युक्तगु संसारय् च्वनाः ध्व क्लेश राग- सहित धानाः मृत्यु जुया बनेगु हाय ! हाय ! जितः महा तच्चःगु अपशोचगु दृष्टिय खः । ध्वथे जाःगु बुद्धोत्पाद सुसंयोग चूलाना च्वंगु अवस्थाय् मांगं फलादि छु छ्यू है नं प्राप्त मज्वीक थथेतुं गथे सिना बनेगु ? दाजुपि ! यदि जि बिसिवनी धकाः छिमि संखा जूसा, जिगु तुति निपां त्वःयुला: जि प्रतिज्ञा याय् धकाः लोहैतं क्या क्या याना: तुति निपां त्वःयुला व्यूगु जुल ।

उभोपादानि गिन्दित्वा सञ्चा पेस्समि वो अहं ।

अद्वियामि हरायामि सराग मरणं अहं ॥

भावार्थ- च्वे कनातःये हे खः । थथे धकाः तुति निपां तोथुला बिसेलि तिनि चौरगणतसे धाल- थौं चच्छियात छंतमोल जिमिसं त्वःता वियागु जुल । कन्हय् सुधय्

न्हापां द्यः त्वैल धाय्व जिपि वेगु जुल धकाः त्वःता: इमि माःमाः याय् वना च्वन ।

अनंलि महातिस्स स्थविरया यःगु शीलयात परिशुद्ध यानाः तच्चोगु महाकष्टगु दुःख वेदना सहयानाः वहे कष्ट वेदनायात विपस्सनापाखे विचाःयानाः चच्छियक भावना यानाः महान् उद्योग बल कोसिस याना यंकुसेलि उखुन्हया रात छुट्यज्याः प्रातःकाल नं जुल, आसव भय- जुयाः अरहत्त मार्गं फलय् प्रतिस्थित नं जूगु जुल । प्रतिस्थित जुसेलि उदान गाथा व्वना विज्यात-

एवं मे चिन्तमि त्वान सम्मसित्वान योनिसो ।

सम्पत्ते अरुणुगम्हि, अरहते मयापुणि ॥

तदर्थ- थुगु हिसावं राग तृष्णा क्षयज्वीव जि जूसा जीव धातक याके धकाः चिन्तना यानाः आनुपूर्विक चच्छितकं दिहे मदिसे सम्पूर्ण मत्यकृ ध्यंक यथार्थ ज्ञानं विवारानुभव यानागु जूयार्निति प्रातःकालयागु समय तृष्णादि क्लेश दवव क्षयज्याः अरहत फलय् अधिगत जुल ।

थथे धकाः थुगु उदान गाथा व्वने नं सिधल- उखे चच्छि तक्क पिया च्वंपि चौरगणत वयाः महातिस्स स्थविरयागु छ्यों त्वा:ल्हाना यंकाः चुल्लतिस्स महाजनया स्त्री जहानम्हसिया न्हाःने तैबिल । छ्यं, न्हाःने तयालि महातिस्स स्थविरं छु छु धाःगु गथे जूगु व फुक्क वृत्तान्त खं महाजंनीयात कंगु जुया च्वन । महाजंनीनं व चौरतसे धाःगु खं न्यनाः (दाजुभत) महातिस्स स्थविरयागु छ्यं न्हाःने तैतःगु स्वस्वं पश्चात्तापज्याः म्ह छम्हं अत्यन्त दाहज्यावल, मि पुना वल । उगु हे व्यथां क्याः असह्य दुःख वेदना ज्वीकाः मृत्यु जुया वन । मृत्यु जुयाः नं अवीचि नक्यं पतन जुयाः अरहत्त धातक याःगुया कमंफल, छग्-

जिं थौं थःथम्हं चायका |

सम्यक रत्न वज्राचार्य

हे मार, छंगु बल शक्ति लीलां,
मोहित मजूरि थन सुं दैला !
ज्ञानि ध्यानि, जोगि सन्त धाःपि,
थःत थम्हं म्हमसिया: भ्रान्ति जूरि ॥१॥

धर्मय नं छंगु कूट नीति चालं,
ब्याप्त जुल सो अगाढ थव पारं
जुल धर्मात्मा पापि, त्यागिम्ह लोभि,
चित्त मर्भिकीम्ह, छ हे खः दोषि ॥२॥

कामादि तृष्णां, यात छं बिसिद्धि,
लोभ मोह त्वपुयाः, कंकल इतिमिति
ईर्ष्या व ममतां, सहयाय् मफयकाः,
क्रोधं स्यंका बिल, छुं हे मचायकाः ॥३॥

हा हा ! मस्यूर्जि थथे ज्वी धकाः,
स्यंका बिल मारं जितः जालं क्यंकाः
सिल मार छ वैगु किपालु समान,
स्वय् धुन छंगु, जाल क्लेल तमाम ॥४॥

लोकय् अपवाद वःगुर्लि, जिथः न्ह्वलं चायकाः,
लुमंका च्वने धुन छंत, नुगः मिखां खंका:
छोय् धुन चकुना, तकेनिगु जाःपेकाः,
तृष्णा मोह तोताः, थःथम्हं वा: चायकाः ॥५॥

कल्प तकं भोग याना च्वनेमागु जुल ।

गुम्ह खः चुलतिस्स महाजनया (भायी) महाजनी
अवीचि नर्कय् पतन ज्वीमागु लोभया कारणं खः । उर्कि
लोभ धैगु भिगु बस्तु मखु, गुम्हसिया चित्तय् व पापि लोभं
ग्रास यानाः त्वपुयाकी अले उम्हसिया छवालय् मिखा

दःसां नं खनी मखु । अथेया कारणय् तब्जंक मिखा
मखंगु मखु, लोभनं मखं धैगु खः । हानं दोष, मोह धैर्पि
नं अथे हे वथेतुं मर्भिषि खः । सञ्जनवर्गपि, उर्कि वीसं
नुगलय् मिखातया: साप होस याय् माःगु जुल ।

'अष्टमादेथ सम्पादेथः' ।

Shakya-muni Buddha and I

—Gyan Man Tuladhar

Some sceptics may not believe what Buddha, the Great Teacher said. But the truth apparent that man wants and seeks for happiness and peace, whether he be a believer or non-believer in Buddah's statement. Even if he does not believe what Buddha said, still he needs peace and happiness. So who can deny that he does not want peace and happiness ?

In order to find this peace and happiness we have to do something, according to Buddha's teaching. There are many techniques and methods shown and explained in the scriptures to experience peace and happiness, according to the temperament of an individual aspirant. One of the most effective and approved methods is Bhavana, selfinvestigation, to be a witness or observer of the activities of the mind. For this practice we must spare some hours from our business and sit still in a silent place, relaxing bodily tensions, and watch the movements and activities of our mind. We will observe that the mind is full of thought-activities, restlessly flowing like a stream of all kinds of thoughts, good, bad, pleasant, unpleasant, lustful, resentful etc. At first we wonder

where from all these thoughts spring or come. In the beginning we will not be able to stand apart as an observer for a long time, but we will be carried away or swept away by the stream of thoughts. But we should not mind the failures, but we must try again and again resolving oneself to stand apart as an observer and continue meditation. After a persistant practice for some time then the fluctuation of the mind, which is a disease, will gradually subside and become weaker naturally, then we feel or experience stillness or peace, which refreshes and invirogates our mind and body. Just as Buddha has assured us; in this practice we can feel and see the effect or fruit very soon.

The most essential virtue one must acquire for this purpose is patience and perseverance. Without patience and perseverance even in our worldly affairs we never succeed, the same law applies in spiritual world also.

Another method:- Whatever thought may appear in the mind, you must be an impartial observer of them without accepting, rejecting, censoring any thoughts, and avoiding likes and dislikes of the thoughts that occur.

Only to be aware of whatever is happening in the mind, without attachment to anything and caring nothing, is the real meditation or Dhyana. After a short time of this practice one will find interest and agreeable feeling and incline to follow the practice regularly, which will one day surely land him into the realm of peace and bliss, the end of worldly misery, Nirvana, which Shakya-muni Buddha assured us.

Ordinarily we have the tendency to attach to any feelings and happenings, therefore we are affected by pleasure, pain, happiness, boredom which arise naturally within the mind, like the changing season. By the practice of self-observation, attachment or clinging to that fluctuation breaks down automatically, this is the freedom, bliss. Non-attachment means not minding to likes and dislikes, that happen within the mind, but bear them patiently until it passes away. Because when we like or dislike the happenings, it only augments the trouble and

uneasiness. Because our liking or disliking cannot change anything, We can but change our attitude towards the happenings, but unable to avert them. This is the law of nature; to follow is the right knowledge.

By the practice of meditation when inner vision becomes clearer one will notice there is no self or ego which we call 'I', which pretends to be the doer. But in its place there is indivisible universal 'I' which is pure consciousness and awareness. When one goes deeper into meditation, one will feel silence and hear the voice of silence. Here again one will notice the mystery of nature. One will receive and notice that the whole univers is run by natural force and energy. All the creation and the creatures are only the garments of the natural energy, and our body is an automation. Man deluded by arrogance and conceit believes or supposes that he can do whatever he wishes. It is delusion and perverted view only.

— ६२ —

*Without morality there can be no knowledge;
without knowledge there is no morality.*

— BUDDHA

श्रीष्ट गतिविधि

श्री छन्दा—

१. महान् उपहार

श्री लंकाका स्वास्थ्य मंत्री तथा महाबोधि सभाका अध्यक्ष श्री गामिनि जयसुरियले हालै श्री लंका-नेपाल बौद्ध कांग्रेसको उद्घाटन गर्दै भन्नुभएको छ, “श्री लंकाको महान् उपहार येरवाद बौद्धधर्मको सिद्धान्त हो।” श्री सुरियले स्थानीय महाबोधिसभामा भएका श्री लंका-नेपाल बौद्ध कांग्रेस केन्द्रको उद्घाटनमा उक्त कुरा भन्नुभएको थियो ।

उहाँले भन्नुभयो विकसित पश्चिमी देशका जनतामा शान्ति दिएको छ । वेलायत र अमेरिका दूबै राष्ट्रका धेरै जनताहरू यो धर्मसिक्त निकै उत्सुक छन् । वेलायतमा महाबोधिसभामा गई यसको शिक्षा प्रहण गर्न त्यहाँका जनता तत्पर छन् ।

यस्तै नेपाल पनि एक सम्बन्धित देश भएकोले श्री-लंकाले येरवाद सिद्धान्तलाई नेपालमा प्रसार-प्रचारमा ठूलो भूमिका खेल्न सक्छ । श्री लकामा बौद्ध कांग्रेसको स्थापनाबाट बुद्ध धर्मप्रचार गर्ने सौभाग्य याएको छ । बुद्धमार्गीहरूले यहाँ यो कुरालाई मान्नुपछं कि बुद्धको जन्मभूमि नेपालमा येरवाद सिद्धान्त प्रचार गर्ने पनि एक सौभाग्य नै हो ।

नेपालका भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरले सो समारोहमा भन्नुभयो— काठमाडौंमा ठूलो संख्योमा देखिने

बौद्ध चैत्यहरूले बुद्धधर्मप्रतिको आस्थालाई प्रमाणित गर्दछ र येरवाद बुद्धधर्मलाई अङ्ग प्रसार र प्रचार गर्नेमा श्री-लंकाले ठूलो भूमिका खेल्न सक्छ ।

यस्तै हेतौगल पञ्चातिस्स महानायक स्थविरले भन्नुभयो कि श्रीलंका र नेपाल बौद्ध कांग्रेसले दुई देशका बीच रहिआएको सम्बन्धलाई अङ्ग बढी बलियो पारेको छ ।

नवगठित सो कांग्रेसमा राष्ट्रपति जयवर्धन संरक्षक-मा रहनुभएको कुरा हात्त्रा विशेष प्रतिनिधिले बताउनुभएको छ ।

यस्तै श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सो कांग्रेसको संरक्षकमा होइबकसेको कुरा बताइएको छ ।

थाहा भए अनुसार उक्त कांग्रेसको कायंकारिणी समिति निर्वाचित भैसकेको छ ।

धार्मिक अनुशासक भिक्षु एवं पञ्चातिस्स महानायक स्थविर र भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर । सभापति स्वास्थ्य मन्त्री गामिनि जयसुरिय, उपसभापति मण्डलमा नेपालको तफंबाट श्री लोकदर्शन वज्जाचाये । सह-सचिवहरूमा नेपाली सुधम्म सुवर्ण श्रामणेर । ७५ जवानको संस्थापक सदस्यहरूमा श्री यादव खनाल, श्री हेराकाजी मानन्धर र श्री मेवाकाजी कंसाकार दुन् ।

२. यात्रीहरूको लागि सुविधा

श्रीलंका भ्रमणमा जानेहरूको लागि अब कूने विशेष कठिनाइको सामना गर्नुपर्नेछैन। श्रीलंकाको एकजना सुप्रसिद्ध व्यापारी एस. एच. एम. धर्मदासले यसको लागि एउटा यस्तो योजना संचालित गर्नुभएको छ जस अन्तर्गत संसारको कूने भागवाट श्रीलंकाको इतिहास, संस्कृति, साहित्य आदि अध्ययनसँग रुचिराङ्गने कूने पनि पत्रकार, विद्यार्थी, इतिहासकारलाई श्री लंका भ्रमणमा आए पछि केही दिनका लागि त्यहाँ निशुल्क बास र गाँसको व्यवस्था गरिन्छ भन्ने समाचार छ।

थाईल्याण्ड—

१. लुम्बिनी प्रदर्शन

यही सन् १९६० अगस्त महीनामा बैंककमा बुढ जन्म-भूमि लुम्बिनी विकास योजना र नेपालको इतिहास तथा भौगोलिक विषयहरू प्रदर्शनी हुनै भएको समाचार छ। प्रदर्शनीका मुख्य विषय निम्नलिखित छन्—

- १) नेपालमा बुढकालदेखि आजसम्म बुढधर्म कसरी चलिआइरहेको छ ?
- २) लुम्बिनी विकासको गुरु योजना।
- ३) लुम्बिनीको ऐतिहासिक वस्तुस्थिति ।
- ४) वर्तमान नेपालमा बुढधर्मको परिस्थिति तथा थेरवादी भिक्षुहरूको विहार ।
- ५) स्वयम्भूको संक्षिप्त इतिहास र स्वयम्भू चैत्यको आँखाको परिचय ।
- ६) नेपालका नामी हिमालयहरू उत्त प्रदर्शनीको आयोजना बैंककमा पढिरहनुभएका नेपाली भिक्षुहरू भिक्षु धर्मशोभन, भिक्षु सुमेध, भिक्षु धर्मपाल (उपगुप्त)

भिक्षु धर्मसाकिय (सुगन्ध) श्रामणर महाजवन, श्रामणर सुधर्म ।

धैरै याईबीढहरूको धारणा हो नेपाल र लुम्बिनी भारत अन्तर्गतको राज्यमा पर्दछ भन्ने बलत दिश्वास-लाइ हटाउनको निमित्त नै उत्त प्रदर्शनीको आयोजन गरिएको हो ।

२. श्रामणेर भिक्षु जुल

श्रामणेर सुगन्ध गणमहाविहारपाल्ये थाइलण्ड बनाए बुढधर्म अध्ययन याना विज्ञाना च्वांगु च्याद दत । वसपोल थ्व वंगु १९८० जुलाई ९ तारीख खुम्हु उपसम्पदा दीक्षा कयाः भिक्षु जुल । भिक्षु ज्वीघ्युकाः वसपोलया नां सुगन्ध मखुत । उकिया सत्ताय आवंनिसे भिक्षु “धर्मसाकिय” जुल । भिक्षु जूग्या लसताय ८० (चप्स्ह) भिक्षु श्रामणेरपित भोजन दान व्यूगु समाचार दु ।

३. सगरमाथाया च्वकाय चैत्य

भगवान् बुढयागु मूर्ति व लुम्बिनीया चां दय्का तःगु चीभा: सगरमाथाया च्वकाय लक्ष्य जवनाः थाइलण्ड चिंगमाइया पांसाक उपासक व गून उपासक १ अगस्त खुम्हु भिक्षु संघपाल्ये परित्राण पाठ यानाः आशिर्वाद कयाः काठमाडौं प्रस्थान याःगु दु । वसपोलपि निम्ह इटालीन नेपाली समुदायं वैगु बसन्त ऋतुः सगरमाथा गैगु क्रमय सदस्य जुया विज्ञागु खः । हानं भगवान् बुढयागु मूर्ति थाइलण्डया संघराज भन्ने नं विया विज्ञागु खः ।

यै—

१. धर्मचक्र उत्सव

बुढ वर्ष २५२४ अर्धात् विक्रम सम्बत् २०३७ श्रावण

१२ गते गुरु पुन्ही खुन्हु अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध जगतय् धर्मचक्र दिवसया रूपय् धुमधामं उत्सव मानय् याइगु प्रथा चलन जुया च्वन ।

उख़न्हुया दिनय् स्वयम्भू स्थित आनन्दकुटी विहारय् न सुथनिसे विशेष कार्यक्रम सुरु जुल । भिक्षु, अनगारिका व उपासक व उपासिकापित जलपान संग्रह जुल । अनं लिपा स्वयस्भू ज्ञानमाला भजन व अनगारिकापिनिपाखे धर्मचक्रसूत्र पाठ जुल । अनं लिपा पञ्चशील प्रदान व बुद्धपूजा याकालि भिक्षु कुमार काशयपं आषाढ पुन्हीया महत्वया बारय् व्याख्या याना: वै विज्यात कि आषाढ पुन्ही तःगु मछि बुद्धजीवनी सम्बन्धित घटना चूलागु दि ख: । थ्व हे दिनय् सिद्धार्थ बोधिसत्त्व मांया गर्भय च्व विज्यागु, गृहत्याग याना विज्यागु, बुद्धत्व प्राप्त याना: न्हापा धर्मचक्र प्रवर्तन, यमक प्रातिहार्य ऋद्धि प्रदर्शन व भिक्षुपि वर्षावास च्वना विज्याइगु आदि संयोग चूलागु जुया: बौद्धत्यलागी युगु दिन अति महत्वपूर्ण जू ।

भिक्षु सुशोभनं वर्षावासया बारय् छत्वाचा न्वं वाना: धया विज्यात कि भिक्षुपिनि विशेष ज्ञान उन्नति याय्या लागी नापं गृहस्थितय् नं ज्ञान लाभया निर्ति वर्षावास च्वनेगु नियम बनय् जूगु ख: । बुद्ध शासन उन्नतिया लागी भिक्षु-गृहस्थि निगू पक्षं प्रयत्न याय् माला च्वं दु ।

श्री तीर्थनारायण मानन्धरं “आनन्द भवन” धैगु भवन निगू गुगु कि लाव दां वंगु श्री भुवन कृष्ण मानन्धरं आनन्दकुटी दायक सभायात दान याना दीगु सूचं बिया दिल । भवन जक मखु रु. १०,०००।- (छिदो) दां न बिया दीगु शुभसमाचार न्यंका दिल ।

युगु भवन विहारया नापं तीर्थयात्रीत च्वने जीक नं उद्देश्य कया: दान याना दीगु ख: ।

बुद्ध पूजां लिपा भिक्षु अश्ववीषं धर्म देशना याना विज्यात । भिक्षु संघ व अनगारिकापित भोजनदानं लिपा परित्राण पाठ जुल । भिक्षु विवेकानन्द धर्मचक्र सूत्रय् दुर्धाना च्वंगु निगू अन्तया बारय् भूमिका सहित ध्वाधीक व्याख्या याना विज्यात । शरीरवात तस्सकं दुःख बीगु ज्या व मोज मज्जा याय्गु चिगू अन्त समाजयात मलोधैगु खं कना विज्यात ।

२. श्रद्धा-दान

आनन्दकुटी विहारय् विज्याना च्वंपि विज्याइपि भगवान् बुद्धया श्रावक भिक्षु संघयात न्हिथ भोजनया प्रबन्ध याय्या लागी दायक सभायापाखे छ्यू धुक् स्थापना जूगु दु । भिक्षु संघयात भोजन याकेया लागी श्रद्धावान्-पिसं युगु पुण्य संचयया युगु ज्याखैय् अग्रसर जूगु दु, थये सकल श्रद्धावान्-पिसं थुक्यं दान बीगुली थःथःगु श्रद्धा पक्के फु । युगु धुक्ती दान याना दीपि :-

वेखा रत्न, तेवहा:	७३७।-
रत्न शोभा, बागबजार	३००।-
ज्ञानशोभा, लगं	१०५।-
भाइकाजी, मंजेश्वरी	२२५।-
पूर्णकाजी, भोताहीति	२००।-
हर्ष बहादुर, चसांदे	२०१।-
ककंठमान, किसि ध्वाका	३०३।-
तीर्थनारायण, कमलाछि	५००।-
द्रव्य रत्न, असं	५००।-
भक्तलाल, खिचोपुखू	५०१।-
जगत रत्न, तंलाछि	३००।-
सिद्धिधन, ग्राण्ड ऊल-सेन्टर	१०००।-

पूर्णदेवी, इतुं बहा:	१००।-
हीरादेवी, मखंबहा:	१०५।-
रत्नमाया, क्वाबहा:	१०१।-
सेरमान, बालाजु	३००।-
चन्द्रमाया, मखं त्वा:	१०३।-
स्व० हरि बहादुर	५००।-
योगसिद्धि, मखं बही	१५०।-
चम्पावती, इतुं बहा:	१०१।-
नानिमाया, चिकंमुगः	२०।-
नानिमैया, चिकंमुग	२०।-
कदम माया, लगं	२०।-
साहिलामान, भोताहिती	२५।-
श्रीमती द्रव्य रत्न	५।-
कुलधर्मरत्न, तासामु	२०।-

३. गुंला लच्छया धर्म-देशना

आनन्दकुटी विहारय् भिक्षु कुमार काशयप, भिक्षु
मुमंगल, भिक्षु प्रज्ञावंशपिनिपाखें गुंलालच्छ यंकं सुथय्
सुथय् धर्म देशना याना बिज्याना च्वंगु दु ।

४. धर्मचक्र दिवस

भिक्षुपिनिपाखें विशेष धर्मचक्र सूत्र पाठ याना:
आषाढ पुन्ही खुन्हु न्हितय् यजमहाविहारय् विशेष
धर्मचक्र दिवस मानय् बागु समाचार हु ।

५. प्रदर्शनी

धर्मचक्र लिवसया उपलक्ष्ये बौद्ध परियति शिक्षा
परिवार गण महाविहार परिवारया आयोजनाय् छगु बृहत्
प्रदर्शनी जगु दु । थगु प्रदर्शनी नैपलिय् गुलि न भिक्षु,
श्रामणेर व अनगारिका ज्वीघुंक्विगु रिकडं न दुश्याः

धैगु चर्चा दु ।

६. परियति समारोह

“नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा”या गण महाविहार
परियति समारोह व प्रदर्शनी २०३७ श्रावण १८ गते
खुन्हु गण महाविहारय् भव्यकथं सुसम्पन्न जुल ।

पंचशील प्रार्थनां लिपा ने. बौ. प. शि. गण महा-
विहारया प्रतिवेदन सचिव धर्म शील शाकयं न्यंका
बिज्यात । लुम्बिनी विकास समितिया अध्यक्ष भाजु
लोकदर्शन वज्ञाचार्यपाखें उद्घाटन याना बिज्यात ।

उक्त समारोहय् गण महाविहारया ने. बौ. प. शिक्षाया
महत्वया बारय् भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर, भिक्षु सुदर्शन,
भाजु त्रिरत्नमान मानन्धरपिनिपाखें न्वचु प्रस्तुत जुल ।

बौद्ध परियति शिक्षा गण महाविहार केन्द्रया
विद्यार्थीपिनिपाखें पालि गाथा पाठ जुल ।

सुथः व सन्ध्याःकाः इलय् कार्यक्रम

गण महाविहाय् सुथय् सुवय् बुद्धपूजा व न्हिनय् ५
बजेनिसे ६ बजे तक भिक्षु सुबोधानन्द, भिक्षु प्रज्ञारश्म,
भिक्षु सुमंगल व भिक्षु सुदर्शनपिनिपाखें गुंला लच्छ
यंकं धर्म-देशना याना बिज्याना च्वंगु दु ।

८. वार्षिक उत्सव

गुंला ध्व २, ११०० (२८ श्रावण २०३७) मंगल
वार खुन्हु गणमहाविहारया फि न्ह्यगृगु वार्षिक उत्सव
कृहः धायक सम्पन्न जुल ।

सुथय् ज्ञानमाला भजनं लिपा शील प्रदान धुंका:
भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरं धीविज्यात—“थन विहारय्
बुद्धया अस्थ धाजु स्थापना यानाः दयका तैगु चैत्य
निमणि श्री हृष्णरत्न स्थापित परिवारपाखें जूगु दु नापं

श्री जुजुभाइ यागु नं सहयोग दुगु खः

बुद्धपूजा व धर्म देशना सम्पन्नयासे भिक्षु सुदर्शनं धैविज्यात, “स्वां सुकूचिना वनी थें शीगु जीवन नं सुकूचिना वनी तिनि ।”

गण महाविहारया निर्माणया खँ न्हथनाः किटल होटलयागु सहयोगया बारय् चर्चा यानाः भिक्षु सुदर्शनं धैविज्यात, “नेपालय् बुद्ध धर्मया प्रचारया ज्याय् धर्मा साहुया नां न्हापां वो । अनं लिपा आजुरत्तन साहुयापाखें बुद्धधर्मं प्रचारया लागी यक्वं सहयोग प्राप्त जूगु दु । आःवयाः किटल होटल परिवारं गणमहाविहारय् जक मखु, धर्मकीर्ति विहारय् भोतया ध्यानकुटी विहारय् खवपय् व पोखरा आदि थासयनं स्यल्लाःगुकथं थेरवादी बुद्धधर्मया उन्नतिया लागी विहार विहार पतिकं धैं थें सहयोग विया चंगु प्रशंसनीय व सराहनीयगु खँ खः ।”

धातु ब्रदर्शनं लिपा भिक्षु संघ व अनगारिकपिन्त व उपासक उपासिकापिन्त नं भोजन संग्रह क्रिटल होटल-पाखें सम्पन्न जुल ।

प्राप्त समाचार कथं न्हिनय् ४.३० वजयनं वार्षिक उत्सव सभा जूगु दु ।

९. बौद्ध नाटक

धर्मचक्र दिवसया उपलक्ष्यस धर्मकीर्ति बीदू अथयन गोष्ठीपाखें वर्षकीर्ति विहारय् “अड्डा व प्रज्ञा”या बारय् छगु नाटक व्यावहारिक व शिक्षात्मक ढंगं प्रस्तुत याःगु समाचार दु ।

१०. न्हिनय् ४ बजेनिसे प्रबजेतक

श्रीघः विहारय गुंला लच्छ यंकं न्हिने ४ बजेनिसे

५ बजे तक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर, भिक्षु सुबोधानन्द, भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु प्रज्ञारस्मि, भिक्षु अश्रघोष, भिक्षु विवेकानन्द, भिक्षु सुदर्शन, भिक्षु गुणघोष, भिक्षु वोधिसेन पिनिपाखें धर्म-देशना जुया चंगु दु ।

११. धर्मवती पाखें धर्मदेशना

धर्मकीर्ति विहारय शुथः छः बजेनिसे ८ बजेतक गुंला लच्छयंकं धर्मवतीपाखें बुद्धपूजा व धर्मदेशना जुया चंगु दु ।

१२. न्हूगु अभियान

३५२४ बुद्ध वर्षेण शुगु गुंलानिसे न्हूगु छगु अभियान शुरु जूगु दु । भुवन कृष्ण मानधरं आनन्दकुटी वायक सभायात दान व्यूगु थान्द भुवन विहारय् अनगारिका (गुरुमां पिचि) पाखें गुंला लच्छयंकं न्हिनय् ४ बजय धर्म-देशना कार्यक्रम जुया चंगु दु ।

१३. महापरित्राण

आषाढ शुन्ही खुम्ह धीख्यलय् चंगु आनन्द भुवनय् भुवन कृष्ण मानन्दरया थ्रद्धाकथं क्षेत्रपाटी छेलनिसे चिह्न सेय्याम्ह भगवान् बुद्धया मूर्ति जात्रा याना हैया: स्थापना वायधूनेकं चिक्षुसंघपाखें महापरित्राण पाठं सम्पन्न जुल ।

वयोवृद्ध भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरं पंचशील प्रदान याय् धुनेवं भिक्षु सुदर्शनं महापरित्राण सूत्रया परिचय विया बिज्यात ।

महापरित्राणया न्ह्यः स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन जूगु

दु ।

अंकु

१. समारोह सम्पन्न जुल

आषाढ़ पुन्ही खून्ही भगवान् बुद्धं धर्मचक्र प्रवर्तन याना
विजयाःगु लसताय् यल ३० बहाल, श्री वज्रकीर्ति महाविहार
परिवारया आबोजनाय् छगु धर्मचक्र उत्सव समारोह
सम्पन्न जूगु दु ।

उक्त समारोह भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरया के शील
प्रार्थना याना: सुरु जुल ।

सुचित्रमान शाकयया लसकुस न्वचुं लिपा श्री सुमंगल
विहारया उपासक उपासिकार्णि व ने. बी. प. शिक्षाया
विद्यार्थीपिनिपाखें धर्मचक्र सूत्र पाठ जुल ।

उगु समारोहय् सुश्री तारा शाक्य, सुश्री संगीता
शाक्य, सुश्री कल्पना शाक्यपिसं बुद्ध जीवनीया बारय्
प्रद्वचन व्यगु समाचार दु । धर्मचक्र सूत्र सम्बन्धि श्री
महेन्द्र रन्न शाक्य “परियति सद्गम्पालक” न्वचुं विया
विजयात । सुश्री इन्दिरा उपासिकां नं भाग काःगु समाचार
दु ।

२. पुरस्कार वितरण

यलय् नागबहालय् दीपकर परियति शिक्षालयया
शिक्षक व विद्यार्थीपित विशेष पुरस्कार वितरण समारोह
गद्द आषाढ़ १५ गते सम्पन्न जूगु समाचार दु ।

३. कला प्रदर्शनी ज्वीगु

नेपाल ललितकला एकडेमी स्थापनार्थ गठित समितिया
श्रवयोजनाय् जूगु कलाकार, कलाप्रेमी, कलासमीक्षक,
पत्रकार व लेखकतयगु सभां स्वयम्भू भगवान्या स्तूपया
म्हाःनेसं जुयाच्वंगु भूक्षयया रोकथामया लागी देशय्
कलाकारतयपाखें याय्कुगु ग्वाहालि स्वरूप समितिया
च्वंसुलय् याकनं सामूहिक कला प्रदर्शनी याय्गु निर्णय
यात ।

प्रदर्शनी प्रत्येक कलाकारं सहायतास्वरूप कलाकृति
प्रदान याय्गु व कलाकृति मियाःलि लवः दुगु दां ग्वाहा-
लिया लागी प्रदान याइगु खं धैतःगु दु ।

४. लच्छ यंकं पूजा

श्री सुमंगल विहारय् लच्छ यंकं भिक्षु बुद्धघोषपाखें
बुद्ध पूजा व धर्मदेशना जुया च्वंगु दु ।

५. भिक्षुपिनिपाखें देशना

मणिमण्डप विहारय् न्हिनय् ४ बजेनिसे भिक्षु
प्रज्ञानन्द महास्थविर, भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु प्रज्ञारश्मि,
भिक्षु अश्रवघोष भिक्षु सुदर्शन, भिक्षु बोधिसेन व भिक्षु कालु-
दायिपिनिपाखें धर्म-देशना जुया च्वंगु दु ।

६. बुद्धपूजा

शाक्यसिह विहारय् सुथय् पूज्य प्रज्ञानन्द महास्थविर-
पाखें बुद्ध पूजा व धर्म-देशना जुया च्वंगु दु ।

खबर—

१. मुनिविहारय् पूजा

सुथय् ६ बजयनिसे मुनि विहारय् भिक्षु महेन्द्रपाखें
बुद्धपूजा व धर्म-देशना जुया च्वंगु दु ।

२. धर्मोपदेश

बौद्ध समकृत विहारय् भिक्षु विवेकानन्दपाखें बुद्ध-
पूजा व धर्मउपदेश बीगु ज्या सूथय् सुथय् ६ बजेनिसे जुया
च्वंगु दु ।

ओँत—

१. बौद्ध नाटकं प्रभावित

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीं भोँत ध्यानकुटी
विहारय् नं ‘अद्वा व प्रज्ञा’ नाटक प्रस्तुत याःगु दु । दोलंदो

दर्शकवर्गसे नाटक स्वया: प्रभावित जूगु दु।

२. विभिन्न कार्यक्रम

भिक्षु बोधिसेनपाखे सुदर्शन विहारय नृथय् ६ बजे:
निसे ९ बजेतक विभिन्न कार्यक्रम नाप धर्म-देशना
जुया चंगु ।

३. ध्यानकुटी विहारया कार्यक्रम

भिक्षु अश्वघोषपाखे ध्यानकुटी विहारय सुथय् ६ बजे:
निसे ७ तक बुद्धपूजा व धर्म-देशना जुया चंगुया: नाप
नाप भिक्षु अश्वघोष सहित भिक्षु विवेकानन्द भिक्षु बोधि-
सेन भिक्षु गुणघोष, व अनगारिका धर्मवतीपिनिपाखे
वर्षवास स्वलाया बुद्धबार पतिकं निनय् ४ बजयन्नसे
बाखं कनेगु ज्या जुया चंगु दु ।

४. धर्मदेशना व बुद्धजीवनी

ध्यानकुटी अद्ययन मण्डलया आयोजनाय् बांखयः
त्वालय बहनी स्वन्हु यंकं भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु बोधिसेन-
पिनिपाखे धर्म-देशना जूगु दु ।

धौरूच्यः—

विहारय भिक्षु गुणघोष

पूर्वाराम विहारय भिक्षु गुणघोषपाखे सुथय् बुद्ध-
पूजा व बहनी धर्म देशना जुया चंगु दु ।

किप्तु--

बहनो नं धर्म-देशना

कीर्तिपुर विहारय भिक्षु सुदर्शनपाखे सुथय् ५ बजे
निसे ६ बजे तक बुद्धपूजा व बहनी धर्म-देशना जुया
चंगु दु ।

ब्रह्मस्त्वा--

बुद्धपूजा व धर्मोपदेश

प्रणिधिपूर्ण विहारय भिक्षु सुशोभनपाखे सुथय्

बुद्ध पूजा व बहनी व बजेन्नसे ९ बजेतक धर्म उपदेश
जुया चंगु दु ।

स्नातातीर्थ--

पिक्षुपाखे बाखं

स्नातातीर्थ विहारय भिक्षु धर्मवंशपाखे बुद्धपूजा
व बाखं कनेगु ज्या जुया चंगु दु ।

त्वान्सेन-

होलन्दी विहार

गोदै न्ह्याया भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरया सद्दृच्छा
व महान् त्यागया चिण रूपय तान्सेन होलन्दी धैगु
थासय बुद्ध विहार व संधावास निर्माण जूगु खः । तर
अपूर्ण अवस्थाय तःैँ मञ्च वितय जुल । भिक्षु चन्द
महास्थविरयात व अपूर्णगु विहार निर्माण ज्या पूर्वकेत
भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं जिम्मा विया विज्यायें
विहार निर्माण ज्या पूर्वका विज्यागु समाचार दु ।
विहार निर्माण ज्या जक सित्रःगु मत्रु शाक्यानन्द भवन
छगु नं निर्माण जूगु समाचार दु ।

तान्सेनवासी बौद्धतय्लागी तस्सकं आनन्द
कायगु व पुण्य कमंयायत लायकगु थाय जुल । सु भिक्षु
श्रामणेर पिनि बौद्ध धर्म अद्ययनं पायत न शान्त वाताव-
रण जू ।

धवहे विहारया क्षेत्रय तान्सेन व बुटवलया बौद्ध
जनताया श्रमदानं न्द्याइपुसे चंगु पुष्पउद्यान छगु नं
निर्माण जुल । थुगु उद्यानयात 'नन्दन बगैचा' धकाः
नाम करण नं जूगु दु । उक्त पुष्प उद्यान स्थापना समा-
रोह गत ज्यापुन्ही खुन्हु जूगु खः । अवलय भिक्षु
शाक्यानन्द महास्थविरं धर्म उपदेश व धन्यवाद विया
विज्यात ।

न्हुगु प्रकाशन

रसचाहिनी- पालि अनुवाद, रसंजाःगु वाखं

लेखक- भिक्षु अनिरुद्ध

प्रकाशक- लुम्बिनी धर्मोदय समिति

पृष्ठ- १६२ मूः ३।-

विष्वस्त्वनादीपत्ति

अभिधर्मवा आश्वारय् चवया तःगु

मूल लेखक- ले. श्री सयादो (महास्थविर वर्मा

अनुवादक- भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

प्रकाशक- विरति अनगारिका

द्वि. संस्करण प्रकाशक- श्री चन्द्रदर्शन वज्राचार्य

स्तप्तरत्न धन-

श्रद्धा आदि सध्वसत्पुरुष धन व्यावहारिक ढंग वाखंया

रूपय व्याख्या याना तःगु ।

लेखक- प्रकाश वज्राचार्य

प्रकाशक- धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

बुद्धका प्रथम उपदेश-

युक्ति चतु आर्यसत्य व आर्य अष्टांगिक मार्गया व्याख्या ।

मूल लेखक- ऊ. नु. वर्मा

अनुवादिका- नानी मैया मानवर

प्रकाशक- भिक्षु सुमंगल

मूल्य- ६।-

परिच्छाण-- द्वितीय संस्करण

सम्पादिका- अनगारिका धर्मवती

प्रकाशक- धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

मूल्य- २।-

धर्मकीर्ति वार्षिक पत्रिका--

सम्पादक- भिक्षु अश्वघोष

प्रकाशक- धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

व्याक्तिच्या ल्लाथः—

द्वितीय संस्करण

लेखक- कर्मस्थानाचार्य महाप्रज्ञा

प्रकाशक- धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी,

उखानको वक्ता संग्रह—

मूल लेखक- धर्मवती

अनुवादक- प्रकाश वज्राचार्य

प्रकाशक- धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

चरित्रपुचः—

लेखक- भिक्षु अश्वघोष

प्रकाशक- धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

स्तुचः— बुद्ध धर्म सम्बन्धी न्हुगु प्रकाशित गुगु नं

सफू निग्रपति आनन्द भूमि कायलिये होया हल

धाःसा उगु सकूया परिचय थुबु पत्रिक्य प्रका-

शित यायगु रवसाः दु ।

सुम्पादकीय

पुण्यभूमि लुम्बिनीको विकास

जबजब विश्वमा तनावको स्थिति आउँछ तबतब शान्तिको चर्चा हुन्छ । शस्त्रअस्त्रले शान्तिको प्रतिनिधित्व कहिल्यै गर्दैन भन्ने कुरा जस्तोमुकै प्रगतिशील राष्ट्र वा व्यक्तिलाई लाग्ने कुरा हो । शान्तिको खोजी गर्दा एक मात्र विश्वमानव भगवान् बुद्धको नाउँ अगाडि आउँछ । बुद्ध र शान्ति एक अर्काको पर्यायवाची शब्द भइसकेका छन् । त्यस्तै लुम्बिनी र बुद्धमा पनि त्यतिकै विशेष संबन्ध छ ।

शान्तिका अप्रदूत भगवान् गौतम बुद्धले महापरिनिर्वाण हुनुभव्वा केही समय अघि आफ्ना शिष्य आनन्दलाई बताएङ्का चारबटा दर्शनीय र संवेदनीय स्थलमध्ये ‘इध तथागहो जातोति’ बहाँ तथागतको जन्म भएको थियो भनी आजमन्दा छब्बीस सय वर्ष अगाडि लुम्बिनीको महत्व दर्शाई आफ्नो जन्मस्थान लुम्बिनीलाई औत्याउनु भएको थियो ।

मिथु सुदर्शको लुम्बिनी-परिचय लेख अनुसार वि. सं. १३६९ सालसम्म लुम्बिनीको अवस्था रान्नो थिमो । लुम्बिनीको उपेक्षा गरेको देखिँदैन । त्यसबेला नेपालको परिचमी प्रदेशका बौद्ध धर्मावलम्बी राजा रिपु मल्लले बुद्धको पवित्र जन्मस्थल लुम्बिनीमा आएर जाएनो धार्मिक भक्ति देखाएका थिए भने पछिलो मल्ल युगमा लुम्बिनीको उपेक्षा भएको देखिन्दै ।

यसरी केही शताब्दीसम्म लुम्बिनीको उपेक्षा भएतापनि बीसौं शताब्दीभा लुम्बिनीको उज्ज्वल भविष्यमा अरुणोदयले लालिमा छायो । त्यो अरुणोदय बुद्धको जन्मभूमीबाट भएको होइन, संयुक्त राष्ट्रसंघको केन्द्रीय महासभाबाट हुनगयो ।

संयुक्त राष्ट्रसंघका तत्कालीन महासचिव स्वर्गेय उधात्तले राख्नुभएको लुम्बिनी विकासको प्रस्ताव सर्वसम्मितिबाट पारित भयो । नेपालमा गुरुयोजना तयार भयो । विदेशी सहायता ओइरियो । विकासकार्य सुरु भयो । तर समय बित्दैछ, युग बित्दैछ । विकास जहाँको त्यहीं छ ।

मरखरैको विगतवर्षमा वर्माका सहायक शिक्षामन्त्री नेपालमा आउनुहुँ दा एउटा विद्यारको स्वागत कायक्रममा उहाँले बताउनुभयो, “वर्माका प्रत्येक व्यक्तिको लुम्बिनी यात्रा गर्ने इच्छा छ र मैले पनि त्यस्तै इच्छा बोकेर लुम्बिनी यात्रा गर्ने तर त्यहाँको अवस्था सन्तोषजनक नभएको ले साञ्छै दुख लाग्नो । मेरो आँखाबाट आँसू भयो ।”

लुम्बिनीको विकास त अवश्यम्भावी छ तर आजको पुस्ता बितेर आउने पुस्ताले मात्र लुम्बिनीको विकास भएको देख्न पाइने हो कि भन्ने पुनासो चारैतिरबाट सुन्नमा आइरहेको छ । ढीला सुस्ती र कार्यान्वयनपक्ष रान्नो

नभएमा सहायता दिने श्रद्धालु विदेशी महानुभावहरू स्वभावले असन्तुष्ट हुनेछन् । अफगानिस्थान र पाकिस्तान जस्ता मुस्लीम मुलुकहरूले पनि लुम्बिनीको लागि श्रद्धा व्यक्तगरी सहायतोन्मुख भएका छन् भने खूब नेपालीहरू मुखले मात्र गौरव माने भएर काममा हिमायत छन् भन्ने कुरा वित्तो समयले प्रछट्याइरहेको छ । वास्तवमा अन्तर्राष्ट्रिय जगत्मा लुम्बिनीको नाउँ सिंगै नेपाल राष्ट्रको प्रसिद्धभन्दा कम प्रसिद्ध छैन भन्नुमा अत्युक्ति हुँदैन किनकि जति अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध जगत्मा लुम्बिनीको विषयमा प्रचार र मनन भइरहेको छ त्यति नेपालमा भएको छैन ।

लुम्बिनी विकासको योजनाबारे दृष्टिगतगर्दा अत्याब्धक विचारणीय एउटा कुरा प्रछट्याउनु आवश्यक छ कि लुम्बिनीको विकास तब हुन्न्य जब कि त्यहाँ बौद्धपरिवारहरूको स्थायी बसोबास होइन । यसै सिलसिलामा एक लुम्बिनी तीर्थयात्रीको डाथरीबाट जून १९८० अंक २२-२४ को हिन्दी साप्ताहिक 'दिनमान' मा प्रकाशित एक अंश प्रस्तुत गर्नु समयोचित ठानिन्दू ।

"लुम्बिनी विकास योजना भव्य है । किन्तु जैसा चाहिए वैसा काम नहिं हो रहा है । किन्तु लुम्बिनी विकास का मंतलब क्या है ? लुम्बिनी में किसका विकास करना है ? भूमिका ? वा मनुष्य का ? बौद्ध कौन है ? भूमि ? या मनुष्य ? भूमि का विकास हो रहा है ? लगभग १०० परंपरागत बौद्ध बसाए जायें, नेवार और तिब्बती । वे इसे जगायेंगे । जब बौद्ध होंगे तो वातावरण होगा ।"

अर्को कुरा लुम्बिनी यात्रा गर्न इच्छुक स्वदेशी र विदेशीहरूका लागि एउटा ठूलो समस्या बाटोको छ । श्री ५ महाराजधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहबाट स्वयं रुचि

लिइबक्सेकोले सिद्धार्थ नगर लुम्बिनीमार्ग धेरै बर्ष पछि तयार भएको छ । बल्ल नेपलीको नाक ठाडो हुँदौ छ तर नौगढबाट लुम्बिनी आउने बाटो धेरै नराम्भो अवस्थामा छ । नेपालभन्दा बाहिरका बौद्ध जगत्मा भैरहवाबाट लुम्बिनी जाने मार्ग निर्माण भएको कुरा थाहा भइसकेको छैन ।

भारत सरकारको पर्यटन नक्सामा लखनौबाट श्रावस्ती जाने र त्यहाँबाट लुम्बिनी जान नौगढ वा ककरहवाबाट गएमा बाटो छोटो पर्ने र छिटो पुने हुन्छ ९५ प्रतिशत बौद्ध तीर्थयात्रीहरू नौगढ भएर लुम्बिनी जाने गर्न्छन् । श्रावस्तीबाट ककरहवा भई लुम्बिनी जानलाई २ भैरहवाबाट लुम्बिनी जाने बाटोमा ४ घण्टाको फरक छ । नौगढबाट गएमा ४ घण्टा अगाडि लुम्बिनी पुगिन्छ । तर त्यताबाट लुम्बिनी जाने बाटो ज्यादै नराम्भो र असुबिधाजनक अवस्थामा छ जसले गर्दा विदेशी बौद्धहरू नराम्भो भावना लिएर फर्कन्द्यन् ।

अर्थको त के कुरा ? श्री ५ को सरकरको अतिथिको रूपमा लुम्बिनी जानुभएका थाई संघराजा पनि नौगढबाटै लुम्बिनी पुग्नुभएको थियो । वहाँले धेरै चित दुखाएर स्वदेश फर्कनुभयो भन्ने कुराको व्यापक चर्चा छ ।

हाम्रो सुझाव छ या त नौगढतिरको बाटो नै बन्द गर्नु उचित छ अथवा श्री ५ को सरकारले विशेष ध्यान दिएर उक्त बाटोमा राम्रो अवस्थामा आवागमन गर्न सकिने व्यवस्था यथारीत्र गर्नु अयोबध्यक छ ।

अतः पुष्यमूर्मि लुम्बिनीको विकासमा तत्संबन्धित कार्यमा संलग्न सबै तर्फबाट 'कुराभन्दा काम बढता हुनुपर्दै' भन्ने श्री ५ को महाबाणीलाई सार्वक गर्न गराउन यथारीत्र प्रयत्नशील हुनुपरेको छ । साथै यस विषयमा हाम्रो विशेष आप्रह र अनुरोध छ ।

नहीं आप विद्युत का दुर्भागी

विद्युत का दुर्भागी विद्युत का दुर्भागी

सुदूर पश्चिमाञ्चलका भूकम्प पीडित नेपाली-बन्धुप्रति

गहीरो दुःखानुभूतिका साथ

हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

आनन्द भूमि परिवार

काठमाडौं ।

भिक्षु अमृतानन्दद्वारा सम्पादित बौद्ध साहित्यका अनूल्य रत्नहरू

		भाग १	७।-	(पृ. ५०४)
१)	बुद्धकालीन ब्राह्मण अप्राप्य	"	८/-	(पृ. १५८)
२)	बुद्धकालीन गृहस्थीहरू	"	१०/-	(पृ. ६६५)
३)	बुद्धकालीन राजपरिवार	"	८/-	(पृ. ५५६)
४)	बुद्धकालीन महिलाहरू	"	१६/-	(पृ. ७१६)
५)	बुद्धकालीन परिवारकहरू	"	६/-	(पृ. ३७८)
६)	बुद्धकालीन श्रावक-चरित	"	२२/-	(पृ. १००६)
७)	बुद्धकालीन श्राविका-चरित	"	१८/-	(पृ. ६६८)
८)	बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव	"	१०/-	(पृ. ३८२)
९)	बुद्धकालीन प्रेतकथा	"	१२/-	(पृ. ४०४)
१०)	बुद्धकालीन विमानकथा	"	५/-	
११)	बुद्धकालीन ग्रन्थहरूको विषय सूची		१५/-	(पृ. ५४३)
१२)	बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-२		१७/-	(पृ. ६१७)
१३)	बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-३		१५/-	(पृ. ६२४)
१४)	बुद्धकालीन गृहस्थी भाग-२		१५/-	(पृ. ६२४)
१५)	बुद्धकालीन गृहस्थी भाग-३		१०/-	
१६)	जातक संग्रह भाग-१		१०/-	
१७)	जातक संग्रह भाग-२		८/-	
१८)	जातक संग्रह भाग-३		१०/-	

यो पुस्तकहरू पाइने स्थान

आनन्दकुटी, दबड्डमधु

हेराकाजी स्थान, नारायणाच, छ. पू.